Innehållsteckning

Innehållsteckning	Sidor
Din bostad	2
Runt din bostad	3 - 6
Bostadsrättsförening	7 - 8
Underhållsansvar	9 - 12
Byggmaterial ï beskrivning	13 - 22
Teknisk utrustning	23 - 28
Ritningar	29
Skötsel och bruksanvisningar	30-33
Skötselanvisningar från materialleverantörer	34-70

Din bostad

Huset Du bor i är beläget på Angelikagränd i Tyresö. Området består av 30 st lägenheter i fem två vånings hus med sex lägenheter i varje, fördelade på en 50 m^2,63 m^2 och 76 m^2 lägenhet i varje våningsplan.

Husen är byggda av Flexator AB på uppdrag av Skanska Sverige AB, Division Stockholm - Skanska Nya Hem efter BoKlok-konceptet.
De stora fönstren samt den höga invändiga takhöjden med den öppna planlösningen samt balkongerna och loftgången med den utvändiga trappan ger huset en speciell karaktär.

Bostadsrättsföreningen BoKlok Salvian äger och förvaltar husen. Eftersom Du är delägare i föreningen, kan man säga att Du betalar insatsen och avgiften till Dig själv. Tryggheten med Ditt lägenhetsköp ökar genom den tioåriga garantin mot entreprenad- och byggfel samt den sjuåriga ekonomiska garantin för Din bostadsrättsförenings ekonomi – räknat från det datum huset blev klart.
En livsmedelsbutik ligger ca. 600 m bort på Farmarstigen.
Busshållplats finns vid Njupkärrsvägen och Farmarstigen.

Din lägenhets planlösning kan Du se på medföljande ritning under fliken för ritningar.

Vilka material och vilken teknik som Din lägenhet är byggd och inredd med kan Du läsa om under respektive flik. Materialen beskrivs utifrån en rumsbeskrivning respektive en teknisk beskrivning där även de aktuella fabrikaten framkommer.

Runt din bostad

GEMENSAMMA UTRYMMEN

Utanför Ditt hus, mot fasaden mellan lgh 1 och 2, finns en träbyggnad innehållande bl a inkommande servissäkringar och elmätare för resp. lägenhet. Här kommer också TV- och telefonledningar in till huset. I förrådslängorna finns ett kombinerat elrum/gemensamhetsförråd för varje hus, där Ni kan ha gemensamma trädgårdsredskap mm och i förrådet för Angelikagränd 26-36 finns undercentralen och fastighetselcentralen för området. Ute på parkeringarna finns sophus, ett vid varje parkering. Även gården är ett gemensamt utrymme med sina planteringar.
Förvaltningen av dessa ytor sköter bostadsrättsinnehavarna gemensamt.

De råd och tips som finns för din egen bostad gäller lika mycket de gemensamma utrymmena:
- Släck lampor i rum där ingen befinner sig.
- Håll nere temperaturen.
- Var sparsam med varmvattnet.
- Använd miljömärkta tvätt- och rengöringsmedel.

Brandsäkerhet
Ha i åtanke att det främst är bostadens inredningsdetaljer som innehåller de mer brandfarliga ämnena.

Inbrottsförebyggande åtgärder
Samtliga fönsterdörrar på bottenvåningen har cylinderlåsning.

Försäkringar
Hör med bostadsrättsföreningen om man har tecknat en gemensam "föreningsförsäkring". Kontrollera också din hemförsäkrings villkor.

Parkering
Parkeringarna har en plats per lägenhet, dessutom finns 8 gästparkerings-platser.

SOPRUM

Det finns ett sophus per parkeringsplats. Det är avsett för hushållssopor.

Källsortering

För att minska sopmängden och återvinna så mycket material som möjligt bör man källsortera.
Som hjälp för detta finns sorteringsbehållare med två fack under lägenhetens diskbänk. Källsortering innebär att soporna sorteras efter t ex papper, kartong, wellpapp, plast, stålplåt, aluminium och glas så att producenterna kan samla in det för återanvändning. Även komposterbart material kan sorteras ut om det finns möjlighet för kompostering.
Hur omfattande källsorteringen ska vara och hur hämtningen av de olika avfallstyperna ska gå till beslutar bostadsrättsföreningen. I denna fråga spelar kommunens utveckling och möjligheter en viktig roll.

Är Du osäker på hur Du ska sortera avfallet kan följande anvisningar tjäna som vägvisare: Anta att en förpackning består av olika material som du inte kan dela på. Titta då efter vad förpackningen består av till största delen och lägg sedan hela förpackningen i behållaren som är avsedd för just det avfallsmaterialet.

Miljöfarligt avfall

Det är viktigt att miljöfarligt avfall inte läggs tillsammans med andra sopor eftersom det är skadligt både för hälsan och miljön. Exempel på sådant avfall är färg och limrester, smutsiga förpackningar, porslin, kristall, spegelglas, glödlampor, batterier och lysrör. Om speciell behållare saknas i fastigheten lämnar du det miljöfarliga avfallet på miljö- eller återvinningsstationen. Gammal medicin ska återlämnas till apoteken.

KOMPOST (Ingår ej som standard i området)

Komposten är ett självklart inslag i kretsloppet. Komposten följer markens naturliga process där organiskt material bryts ner. En trädgårdskompost kan vara allt från en lövhög till en isolerad, sluten kompostbehållare.

Att kompostera är inte svårt, men det kräver en smula kunskap och tålamod. Processen börjar i köket. Ställ en plasthink eller ett särskilt sorteringskärl under diskbänken för det komposterbara avfallet.

Kommunen fastställer vilka regler som gäller för kompostering. De följande råden är av allmänt slag.

Så sköts en kompost

En bra balans mellan näring, syre och fukt är grunden för en fungerande kompost. Det är viktigt med en lagom sammansättning på kol- och kväverikt avfall. Kol finns i fjolårslöv, hackade kvistar, kutterspån och torra växtdelar. Kväverika material är färskt gräsklipp, färska växtdelar och hushållsavfall.

Med för lite syre i komposten ruttnar avfallet i stället för att förmultna. Är det alltför torrt avstannar förmultningsprocessen och är det för blött kan dålig lukt uppstå.

Resultatet blir bäst om hushållsavfallet varvas med strömaterial som flisade kvistar, kutterspån, hackad halm eller torra löv. Lufta genom att röra om med en grep eller spade. Särskilt viktigt är att lufta 20–30 cm i ytskiktet eftersom där fordras mest syre.

Detta kan komposteras:

- Skal från frukter, rotfrukter och grönsaker
- Bröd
- Kaffe- och tesump
- Äggskal (tar dock lång tid)
- Trädgårdsavfall
- Vissna blommor och rester av omplanteringar av krukväxter
- Hushållspapper i små mängder
- Blöjor (plastfria) i små mängder

Detta kan inte komposteras:

- Plast, glas och metall
- Batterier, mediciner, målarfärg och annat miljöfarligt avfall
- Papper som är överdraget med vax, plast etc.
- Fimpar och städdamm
- Aska och kalk
- Större benrester
- Sjuka växtdelar

PLANERA OMGIVNINGEN

Grönska har stor betydelse för människors välmående. Oavsett boendeform – villa, radhus eller flerfamiljshus – uppskattar de flesta att ha natur i sin närhet.

Det är en del arbete förknippat med att planera gröna områden, men jobbet är roligt. Är man flera om det väntar ett spännande samarbete med nya kontakter, idéer, kompromisser och engagemang.

Din bostadsrättsförening kan, om medlemmarna så önskar, fördela markytorna närmast husen mellan bostadsrättsinnehavarna. Vad föreningen än beslutar i fråga om markens disposition är det bra att ha tänkt efter vad man vill ha ut av gårdsområdet och den övriga omgivningen. Papper, penna och skisser är en bra början innan spaden sätts i jorden.

"Mer natur där vi bor" – några tips:

- Låt ett hörn av trädgården bli vild. Plantera buskar där fåglar och igelkottar kan gömma sig.
- Många ovanliga insekter lever i död ved. Låt grenar och stammar av olika trädslag ligga kvar.
- Skapa en äng på den magraste delen av gräsmattan. Med flera vilda blommor som käringtand, blåklint, tistlar, nässlor och kardborrar får Du fjärilar att trivas.
- Sätt upp fågelholkar eller kanske en fladdermusholk.
- Kryddväxter trivs i balkonglådans lite torrare klimat – och Du får fjärilar att titta på.

INGA ONATURLIGA MEDEL

En naturvänlig omgivning är inte betjänt av kemiska bekämpningsmedel eller konstgödsling. Utnyttja i stället naturens egna knep och kretslopp. Genom att exempelvis odla vissa växter tillsammans och variera arterna år från år undviker Du många problem.

Följande naturliga medel kan användas som gödsel:

- Den egna komposten, som ger ett utmärkt jordförbättringsmedel – och minskar dessutom mängden sopor.
- Förmultnad stallgödsel är också bra som jordförbättring.
- Hönsgödsel (kan dock behöva blandas med jord till en lagom dosering).

Naturliga medel som kan användas som bekämpning:

- Kallt vatten: spruta flera gånger med kallt vatten i en fin, hård stråle på bladlöss och andra skadeinsekter.
- Varmt vatten: den angripna växten doppas ned i eller sprutas med varmt vatten (högst 54 grader).
- Såpvatten: 2 msk såpa, 3 msk brännvin och 1 liter vatten. Blandas och sprutas på växten.
- Vitlöksbrygd: 6 vitlöksklyftor, 12 ringblommor och en handfull gräslök. Kokat, filtrerat och utspätt med 4–5 delar vatten är detta verksamt mot flera skadeinsekter

Bostadsrättsföreningen

En bostadsrättsförening är en ekonomisk förening. Föreningen är en juridisk person och finns registrerad hos Patent- och registreringsverket. Bostadsrättsföreningen måste ha minst tre medlemmar. Medlemmarna har inte äganderätt till sina lägenheter utan har en form av nyttjanderätt kallad *bostadsrätt*. I motsats till nyttjanderätt, som arrende eller hyra, gäller bostadsrätt för obegränsad tid.

Före upplåtelsen av bostadsrätterna upprättar bostadsrättsföreningens styrelse en *ekonomisk plan*. Planen visar dels föreningens anskaffningskostnader för huset och hur dessa avses att finansieras, dels de beräknade årliga kostnaderna och hur dessa finansieras genom bostadsrättsinnehavarnas årsavgifter. Anskaffningskostnader som inte finansieras med lån täcks genom bostadsrättsinnehavarnas erlagda *insatser*.

Bostadsrättsföreningen fastställer *stadgar* som anger hur föreningen ska skötas. Förutom stadgarna regleras föreningens verksamhet genom lagstiftning. De lagar och förordningar som särskilt berör bostadsrättsföreningar är bostadsrättslagen, lagen om ekonomiska föreningar, bostadsrättsförordningen och förordningen om ekonomiska föreningar.

Bostadsrättsföreningens styrelse

Vid årsmötet, den ordinarie föreningsstämman väljs i regel föreningens styrelse. Styrelsen har den direkta ledningen av bostadsrättsföreningen. De som väljs till styrelseledamot eller suppleant ska i princip alltid vara medlem i föreningen. Styrelsen ansvarar för det löpande arbetet avseende administration, ekonomi, förvaltning etc. Styrelsens åligganden framgår av stadgar, lag och föreningsstämmans beslut.

Avtal om upplåtelseavtal av bostadsrätt

Ett upplåtelseavtal med föreningen innebär att föreningen träffar avtal med dig som bostadsrättsinnehavare om vilken lägenhet och vilka eventuella andra ytor i föreningens fastighet som du ska nyttja som bostadsrätt och för vilka du ska betala årsavgift. Dina rättigheter och skyldigheter som bostadsrättsinnehavare och medlem regleras förutom av upplåtelseavtalet, av föreningens stadgar och i övrigt av aktuell lagstiftning.

Tillval och grundutföranden

Som bostadsrättsinnehavare förvärvar du bostadsrätten och därmed nyttjanderätten till en lägenhet i det skick som är avtalat med föreningen. Normalt är lägenheten i grundutförandeskick. Det innebär i sådant utförande som bostadsrättsföreningen har beställt från entreprenören, i detta fall Skanska.

Skötsel och underhållsansvar

Bostadsrättsföreningen äger fastigheten som består av ett markområde och därpå placerade hus. Som bostadsrättsinnehavare har du förvärvat nyttjanderätten och ansvarar i enlighet med föreningens stadgar för

bostadens inre underhåll och skötsel. Till det inre underhållet räknas även underhåll av mark (tomt), om föreningen har upplåtit sådan till dig.

Även i bostadsrättslagen regleras föreningens och bostadsrättsinnehavarnas underhållsskyldighet.

Överlåtelse av bostadsrätt

Vid försäljning eller annan överlåtelse av bostadsrätt ska särskilt överlåtelseavtal användas. Sådant avtal kan i regel erhållas från styrelsen. För att ett överlåtelseavtal ska bli giltigt ska det sändas till styrelsen. Föreningen ska sedan ta ställning till om köparen får bli medlem i föreningen. Överlåtelsen av bostadsrätten blir ogiltig om köparen nekas medlemskap eftersom det kräver medlemskap för att kunna vara bostadsrättsinnehavare och nyttja lägenhet med bostadsrätt. Den som nekas medlemskap kan söka omprövning hos hyresnämnden inom viss tid.

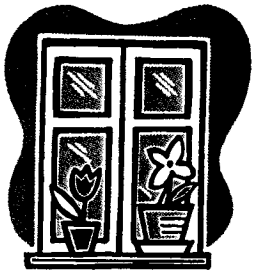
Innan två (2) år förflutit från den dag upplåtelse skedde, får överlåtelse av bostadsrätt till lägenhet i föreningens fastighet inte ske till högre köpeskilling, än vad som motsvarar sammanlagda beloppet av dels erlagd insats för aktuell lägenhet, dels i samband därmed erlagd eventuell upplåtelseavgift dels bostadsrättshavarens visade kostnader för värdehöjande åtgärder i lägenheten jämte en årlig ränta om sju (7) procent beräknad på respektive delbelopp från den dag full betalning erlades till och med den dag bindande avtal om överlåtelse av bostadsrätten upprättades.

Med värdehöjande åtgärder avses sådana, för vars kostnad avdrag får ske vid beräkningen av realisationsvinst eller realisationsförlust vid avyttring av bostadsrättslägenhet, enligt den skattelagstiftning som gällde vid den tidpunkt kostnaden nedlades.

Efter två (2) år efter upplåtelsen avtalar köpare och säljare fritt om till vilket pris överlåtelsen ska ske. Det överenskomna priset betalar köparen direkt till säljaren utan inblandning av föreningen.

Försäkring

Föreningens fastighetsförsäkring täcker föreningens egendom. Som bostadsrättsinnehavare måste du själv se till att inventarierna i din bostadsrätt täcks av hemförsäkring. Ibland krävs en särskild tilläggsförsäkring för att erhålla försäkringsskydd för tillval. Kontrollera detta!

Rekommendation till tolkning av underhållsskyldighet enligt § 28 i bostadsrättsföreningens stadgar

Bostadsrättshavaren har nyttjanderätten till sin lägenhet. Föreningens mark, hus och därmed också de enskilda lägenheterna, ägs dock av bostadsrättsföreningen. Utan särskild lag och stadgebestämmelse skulle det därför vara bostadsrättsföreningens uppgift, att svara för underhållet av såväl lägenheterna som övriga utrymmen i huset.

Innebörden av bostadsrättshavarens skyldighet att "hålla det inre av lägenheten jämte tillhörande utrymmen i gott skick" är att han dels skall vidta de reparationer som behövs och dels svara för kostnaderna för åtgärderna. Bostadsrättshavaren är alltså skyldig att på egen bekostnad ombesörja tapetsering, målning och andra reparationer. Vad som är att betrakta som "gott skick" preciseras inte i lagen eller i bostadsrättsföreningens stadgar. Frågan får bedömas efter en allmän värdering med hänsyn till husets ålder mm.

För samtliga byggdelar, utrustning, installationer mm, som föreningen enligt §28 ansvarar för, gäller att föreningen svarar för enheter inom ramen för grundstandard, dvs den grundstandard lägenheten hade då huset byggdes (eller byggdes om). Allt därutöver svarar medlemmen för.

För tillval och extra utrustning i samband med nybyggnad (och ombyggnad) svarar medlemmen.

Om medlemmen byter ut enheter, där föreningen delvis ansvarar för underhållet – t ex tvättställ med blandare – bör detta ske i samråd med styrelsen. Jämför §29 som slår fast att bostadsrättshavaren inte får företa avsevärd förändring i lägenheten utan att först ha fått styrelsens medgivande.

På följande sidor finns en förteckning över byggnadsdelar, inredning och utrustning samt åtgärder som bostadsrättshavaren respektive bostadsrättsföreningen i tillämpliga delar ansvarar för.

Rekommendation för inre – yttre underhåll för bostadsrättsföreningar med MBF:s normalstadgar från 2003

BYGGDEL	BRF:S ANSVAR	MEDL. ANSVAR	ANMÄRKNING
1. BALKONG			
Målning av balkonggolv samt insidan på balkongfronter		•	Styrelsen bör alltid rådfrågas om färgkvalite mm
Vädringsställning och beslag		•	
Odlingslådor		•	Monteras så att de hänger på insidan .
Övrigt, t ex sidopartier av trä el betong	•		Målning av utsida balkongtak, balkongsida och balkongskärm.
2. Lägenhetsdörr			
Dörrblad		•	
Dörrblad, karm, foder	•		Ytbehandling utsida
Dörrblad, Karm, foder		•	Ytbehandling insida
Låscylinder, låskistor och beslag		•	Rådgör med styrelsen för rätt låssystem
Handtag och beslag		•	
Mekanisk ringklocka		•	
Brevinkast		•	
Namnskylt		•	
Tätningslister		•	Enstaka justeringar
3. Golv i lägenhet			
Ytbehandling, ytbeläggning och byte		•	
4. Innerväggar i lägenhet			
Ytskikt, t ex tapeter, målning eller annan ytbeläggning		•	
5. Innertak i lägenhet			
Ytbeläggning och ytbehandling		•	

BYGGDEL	BRF:S ANSVAR	MEDL. ANSVAR	ANMÄRKNING
6. Fönster och fönsterdörrar			
Invändig målning av karmar och bågar samt mellan bågar		•	
Yttre målning	•		
Fönsterbågar		•	
Fönsterglas		•	
Spanjolett inkl handtag		•	
Beslag		•	
Fönsterbänk		•	
Persienner och markiser		•	
Vädringsfilter		•	
Tätningslister		•	Enstaka justeringar
Springventil	•		
7. VVS-artiklar			
Tvättställ och bidé		•	Porslin
Blandare	•		OBS! Gäller grundstandard och
Ventiler, packningar	•		normalt antal blandare mm i lägenheten
WC-stol		•	
WC-stol	•		Anordning för vattentillförsel
Badkar		•	
Duschkabin		•	
Tvättmaskin		•	
Torkskåp med inredning		•	
Diskbänksbeslag		•	
Tvättbänk och tvättlåda		•	
Ventilationsfilter		•	Byte och rengöring av t ex filter i köksfläckt
Ventilationsdon	•		Från- och tilluftsventiler
Vattenradiatorer med ventiler och termostat	•		Medlemmen svarar för målning
Kall- och varmvattenledningar inkl armatur	•		Medlemmen svarar för målning
Avloppsledningar med golvbrunn och sil	•		Medlemmen svarar för målning Medlemmen svarar för rengöring

BYGGDEL	BRF:S ANSVAR	MEDL. ANSVAR	ANMÄRKNING
8. Köksutrustning			
Diskmaskin		•	
Kyl- frysskåp		•	
Spis		•	
Köksfläkt		•	Föreningen om fläkten ingår i husets ventilationssystem
9. Förråd mm			
Källare- och vindsförråd som tillhör lägenheten		•	Samma regel som för lägenhet betr. golv, väggar, tak, dörrar, inredning mm
Fristående förråd som tillhör lägenheten		•	Samma regel som för lägenhet betr. golv, väggar, tak, dörrar, inredning mm
Sopskåp el liknande		•	Samma regel som för lägenhet betr. golv, väggar, tak, dörrar, inredning mm
Garage tillhörande lägenheten		•	Samma regel som för lägenhet betr. golv, väggar, tak, dörrar, inredning mm
Avskiljande nätvägg i förråd och garage	•		
10. Övrigt			
Inredningssnickerier		•	Skåp, lådor
Kryddställ		•	
Badrumsskåp		•	
Hatthylla		•	
Glober till köks-, badrums- och toalettbelysning		•	
Invändiga trappor i lägenhet		•	
Innedörrar		•	
Trösklar, socklar, foder och lister		•	
Gardinstänger		•	
Torkställning		•	
Beslag		•	
Fuktisolerande skikt i lägenhet		•	
El installation från lägenhetscentral		•	

Byggmaterial - beskrivningar

FÖR BOSTADEN:

Fönster av trä
Materialet innehåller: Trä i stommen, ytterbågar och glas.

Miljöbedömning: Trä är ett naturligt förnyelsebart material som inte har några kända hälso- eller miljöeffekter, dock ska inte några utrotningshotade trädslag användas.
Glas är ett stabilt material som inte avger några hälsovådliga ämnen under brukande.
Fönster kan återbrukas och dessutom kan energiinnehållet ur trä lätt utvinnas. Aluminium kan återvinnas. Glas kan återanvändas och återvinnas.

Därför valde vi detta material: Målade träfönster har god beständighet och därmed lång livslängd. Fönstren är också funktionella och är måttnoggranna. Det begränsade behovet av underhåll leder till låga underhållskostnader.

Fönsterbänkar av marmor
Materialet innehåller: Materialet är tillverkat av marmor.

Miljöbedömning: Marmor är ett slittåligt naturligt förekommande material med lång livslängd. Oftast bryts och bearbetas dessa material utomlands, bl a i Portugal, vilket innebär långa transportsträckor.

Därför valde vi detta material: Marmor är ett slittåligt naturmaterial med lång livslängd. Det är vackert och fordrar ingen särskild ytbehandling. Genom att använda såpa vid rengöringen ökar hållbarheten.

Innerdörrar / skjutdörrar
Materialet innehåller: Lätta innerdörrar är uppbyggda av träfiberskivor på träreglar. Träfiberskivor tillverkas av träfibrer som blandas med vatten och bearbetas till en massa som pressas till skivor. Dörrarna är fabriksmålade. Dörrarnas beslag består oftast av förnicklat stål eller mässing. Mässing är legeringar, metallblandning, av huvudsakligen koppar och zink.

Miljöbedömning: I träfiberskivor fungerar träets naturliga innehåll av hartser och lignin som bindemedel och inga kemikalier behöver tillsättas. Träfiberskivor är ur hälso- och miljösynpunkt en bra produkt. Fördelen med att målningsarbetet sker på fabrik är att där finns system för utsug av färgångor och färgåtervinning.

De förnicklade beslagen är olämpliga för personer med nickelallergi. I sådana fall rekommenderas istället beslag av trä, nylon, mässing eller att beslagen är lackade.

Därför valde vi detta material: Funktionellt material som till stor del består av naturmaterial. Lätta innerdörrar finns i stort sortiment, i många färger och utseenden och kan därför sätta personlig prägel på lägenheten.

Ytterdörr
Materialet innehåller: Trä, aluminium, stål i karm och beslag. Dörrarnas beslag består oftast av förnicklat stål eller mässing. Mässing är legeringar, metallblandning, av huvudsakligen koppar och zink.

Miljöbedömning: Trä är ett naturligt förnyelsebart material som inte har några kända hälso- eller miljöeffekter, dock ska inte några utrotningshotade trädslag användas.

Aluminium utvinns i en mycket energikrävande process av bauxitmalm. Under framställningsprocessen avges fluor, koldioxid, svaveldioxid, damm och olika hydrokarboner. Stål framställs genom att järn legeras. Järn som är en metall är ett ändligt material och kräver stora mängder energi för framställning.

Det är viktigt att stål, aluminium och mässing återvinns. Trä kan både återbrukas och återvinnas, dessutom kan energiinnehållet utvinnas.

Därför valde vi detta material: Lägenhetsdörren är funktionell, stabil, måttnoggrann, har god livslängd och bra ljudisolering.

Keramiska plattor, kakel
Materialet innehåller: Kakel och klinker är brända lerprodukter. Kakel är porösare än klinker och är alltid glaserat. Klinker är tätare och kan vara både glaserat och oglaserat.

Fäst- och fogbruk innehåller kemiska tillsatser som t.ex. polymerer och lösningsmedel. Mot angränsande byggdelar samt mot vägghörn och takvinklar används mjukfogar.

Bakom kakel- och klinkerplattorna krävs ett skikt som skyddar den bakomliggande konstruktionen mot fukt. Detta består av gummi eller plast.

Miljöbedömning: Leran som de keramiska plattorna är gjorda av är en ändlig resurs, dock ej en bristvara. Energiförbrukningen är stor vid tillverkningen eftersom förbränningen sker vid höga temperaturer. Vid tillverkningen av fogbruk och mjukfogar sker utsläpp av koldioxid, svavel och kväveoxider. Både kakel och klinker importeras ofta, vilket innebär långa transporter.

Klinkerplattor avger inte några ämnen under brukandet eftersom de är brända vid hög temperatur. Den totala miljöpåverkan är i stor utsträckning beroende av innehållet i fästmassor och fogbruk.

Efter brukande bör hänsyn tas till att färgat och glaserat kakel och klinker kan innehålla tungmetaller och kan därför vara olämpliga att deponera. Möjligheterna att återanvända kakel och klinker är till stor del beroende av fogbruket. Om ett poröst fogbruk har används går det ofta att återanvända plattorna.

Därför valde vi detta material: Kakel och klinker är slitstarka och lättskötta material med lång livslängd. Materialet är också måttnoggrant, formstabilt, lättbearbetat och har god tillgänglighet. Det är även estetiskt tilltalade och kan användas i nästan alla typer av lokaler med avseende på funktion och utseende.

Latexfärg, akrylatfärg

Materialet innehåller: Latexfärg och akrylatfärg är vattenbaserade färger. Detta innebär att vatten utgör lösningsmedlet. Dessa färger har tillsatser som vätmedel, bakterieskydd, förtjockningsmedel, konserveringsmedel, torkfördröjare, mögelskydd, filmbildare och i vissa fall organiska lösningsmedel.

Miljöbedömning: Många av de tillsatser som förekommer i latexfärg och akrylatfärg är både miljö- och hälsofarliga. Efter att färgen är applicerad avger den emissioner till luften. Emissionerna avtar efter en viss tid och avger därefter endast små mängder.

Det är mycket viktigt att färgrester och gammal färg tas om hand på rätt sätt för att inte de miljöstörande tillsatsämnena ska spridas ut i naturen. Det finns miljömärkta latexfärger och akrylatfärger på marknaden.

Därför valde vi detta material: Latexfärger och akrylatfärger är lätta att applicera, torkar snabbt, är gulnings- och alkalibeständiga. Vi strävar efter att endast använda miljömärkta latex- och akrylatfärger.

Trägolv, parkett

Materialet innehåller: Lamellgolv är uppbyggda i tre skikt med ädelträ som ytskikt och enklare trä, som gran, furu eller spånskiva, i de undre skikten. Ett lamellgolv består av upp till ett par procent lim.

Trägolv lackas, oljas eller såpbehandlas för att bli motståndskraftigt mot smuts och vattenavstötande.

Miljöbedömning : Trägolv består till största delen av förnyelsebara råvaror, dock ska inte några utrotningshotade trädslag användas. Trä är ett bra material ur både miljö- och hälsosynpunkt. Den miljöbelastning som golvet tillför är kopplat till de lim, lacker och oljor som tillförs trägolvet.

Från limmade trämaterial kan formaldehyd avges, särskilt i närvaro av fukt.

Materialåtervinning är möjlig i form av att materialet flisas ner för tillverkning av spånskivor. Vid rivning kan trägolv även utnyttjas för energiutvinning.

Därför valde vi detta material: Trägolv är ett naturligt material med lång livslängd om de underhålls och sköts på rätt sett. Trä är relativt slitstarkt och har goda reparationsmöjligheter. Golven är måttnoggranna, lättbearbetade, känns genuina och är estetiskt tilltalande.

Plastmatta

Materialet innehåller: Mattorna består av PVC, mjukgörare, stabilisatorer, fyllmedel och färgpigment. Mattan består ungefär till hälften av PVC. Tillsatserna används för att mattan ska få önskade egenskaper, bl a vad gäller mjukhet och slitstyrka.

Miljöbedömning: Plast tillverkas till stor del av petroleumråvara vilket är en ändlig resurs. PVC är ett material som kritiseras ur miljösynpunkt. Det är främst de olika tillsatserna som utpekas som miljöfarliga. Under senare år har dock olämpliga tillsatser bytits ut mot acceptabla. Kvarvarande diskuterad tillsats är mjukgörare vars miljöegenskaper fortfarande debatteras.
PVC-mattor är slittåliga och har därför lång livslängd.
En löslagd matta som inte är fastlimmad på underlaget går både att återanvända och att återvinna.
Vid förbränning av PVC bildas saltsyra. Dioxiner kan bildas om förbränningen sker vid för låg temperatur. Vid normal sopförbränning är detta ingen risk.

Därför valde vi detta material: Plastmattor är slittåliga och håller länge. I utrymmen som utsätts för vatten är plastmatta med PVC ett bra material, eftersom det är mycket tåligt mot vatten. Denna typ av plastmattor går också att svetsfoga, vilket innebär en överlägsen möjlighet att åstadkomma vattentäta golv och väggar i våtrum. Materialet är lättskött. Rent spill vid produktion kan återvinnas.

Skåpssnickerier (IKEA)

Materialet innehåller: De flesta skåpsnickerier har en stomme som består av melaminbelagd spånskiva samt dörrar och luckor av MDF. Spånskivor framställs genom att träflis och lim blandas och pressas i en form. Melaminskiktet består av ett impregnerat vitt papper som limmats fast. MDF (Medium Density Fiberboard) är en skiva av fina träfibrer som pressats samman. MDF-board innehåller relativt små mängder lim. Skåpluckor och dörrar är oftast tillverkade av MDF eller massivt trä. Andra material som används är melaminbelagd spånskiva, målad spånskiva, spånskiva med laminatskikt, foliebelagd spånskiva och fanérbelagd spånskiva.

Miljöbedömning: Skåpsnickerier innehåller lacker och limmer. Vilka lacker och limmer som använts avgör vilka hälso- och miljöaspekterna snickerierna har. Miljömärkta spånskivor avger normalt inte mer formaldehyd än vanligt virke.

Därför valde vi detta material: Serietillverkade skåp är formstabila, funktionella och måttnoggranna. De har god tillgänglighet och finns i bra sortiment

Diskbänk
Materialet innehåller: Rostfri stålplåt. Stål framställs när järn legeras.

Miljöbedömning: Järn är ett ändligt material som förbrukar mycket energi vid framställning. Stålet tillsätts främst krom och nickel för att bli korrosionshärdigt, rostfritt. Det vanligaste rostfria stålet innehåller 18% krom och 8 % nickel.
Under brukandet har stål inte några kända hälso- och miljöeffekter.
En välbevarad diskbänk kan lätt demonteras och användas på annat ställe. Efter brukandet kan rostfritt stål lätt återvinnas.

Därför valde vi detta material: Vattentåligt och beständigt material. Lätt att hålla rent.

Socklar och foder av MDF
Materialet innehåller: Tillverkas av MDF, oftast furu, gran eller poppel. Levereras fabriksmålade efter önskemål.

Miljöbedömning: Socklar och foder består till största delen av trä. Trä är ett naturligt förnyelsebart material som inte har några kända hälso- eller miljöeffekter, dock ska inte några utrotningshotade trädslag användas.
Från limmade trämaterial kan formaldehyd avges, särskilt i närvaro av fukt.
Socklar och foder kan i vissa fall demonteras och återanvändas. När materialet dock kasseras går det att energiutvinna.

Därför valde vi detta material: Trä är ett naturligt material som är relativt slitstarkt och har goda reparationsmöjligheter vilket medför lång livslängd. Socklar och foder av trä är lättbearbetat och har god tillgänglighet.

Socklar och foder av trä
Materialet innehåller: Tillverkas av massivt trä, oftast furu, gran eller poppel. Levereras omålade eller fabriksmålade efter önskemål.

Miljöbedömning: Socklar och foder består till största delen av trä. Trä är ett naturligt förnyelsebart material som inte har några kända hälso- eller miljöeffekter, dock ska inte några utrotningshotade trädslag användas.

Från limmade trämaterial kan formaldehyd avges, särskilt i närvaro av fukt.

Socklar och foder kan i vissa fall demonteras och återanvändas. När materialet dock kasseras går det att energiutvinna.

Därför valde vi detta material: Trä är ett naturligt material som är relativt slitstarkt och har goda reparationsmöjligheter vilket medför lång livslängd. Socklar och foder av trä är lättbearbetat och har god tillgänglighet.

WC-stol

Materialet innehåller: Porslin som tillverkas av lera, ytan är glaserad med blyfri glasyr, mässing, rostfritt stål och plast. Mässing är legeringar, metallblandning, av huvudsakligen koppar och zink. Plast framställs av olja, härdare, lösningsmedel, mjukgörare etc.

Miljöbedömning: Leran som porslinet är gjort av är en ändlig resurs, dock ej en bristvara. Energiförbrukningen är hög vid tillverkningen eftersom förbränningen sker vid höga temperaturer. Stål är också ett ändligt material som förbrukar stora mängder energi vid framställning. Stålet tillsätts främst krom och nickel för att bli korrosionshärdigt, rostfritt.

Samtliga material som ingår kan lätt återvinnas.

Varför vi valde detta material: Tåligt material som inte fodrar annan skötsel än rengöring. Är lätt tillgängligt och finns i bra sortiment.

Tvättställ med blandare

Materialet innehåller: Porslin är tillverkad av lera och har en glaserad yta. Materialet innehåller även mässing, rostfritt stål och plast. Mässing är legeringar, metallblandning, av huvudsakligen koppar och zink.

Miljöbedömning: Leran som tvättstället är gjort av är en ändlig resurs, dock ej en bristvara. Energiförbrukningen är hög vid tillverkningen eftersom förbränningen sker vid höga temperaturer. Stål är ett ändligt material som förbrukar mycket energi vid framställning.

För personer som är känsliga för nickel kan lackerade eller förgyllda blandare vara ett bra alternativ.

Ett välbevarat tvättställ kan lätt demonteras och återanvändas på annat ställe. Porslinet kan även krossas och användas som fyllnadsmaterial. Övriga material som ingår kan återvinnas.

Därför valde vi detta material: Detta är ett tåligt material som inte fodrar annan skötsel än rengöring.

FÖR FASTIGHETEN:

Betong
Materialet innehåller: Cement, ballast, vatten och tillsatsmedel. Ballast består av sönderdelat stenmaterial. Betong gjuts antingen direkt på byggplatsen eller produceras som ett prefabricerat betongelement i fabrik.

Miljöbedömning: Produktionen av cement är energikrävande, bullrig, dammig och kan vara allergiframkallande. Miljöbelastande är de olika tillsatsämnen som blandas i betongen t.ex. flyttillsatser.
Betongelement kan återanvändas. Avgörande för möjligheten att återanvända är vilken fästmetod som använts. Återvinning av betong är också möjlig. Betongen krossas och mals ned för att sedan användas vid tillverkning av ny betong eller som fyllnadsmassa vid t.ex. vägbygge.

Därför valde vi detta material: Betong har god tryckhållfasthet, hög värmekapacitet och brandsäkerhet. Betong har också bullerdämpande effekt vad gäller luftburna ljud.

Träreglar
Materialet innehåller: Massivt sågat trä av furu eller gran. Träreglar är vanligtvis obehandlade. I vissa fall är reglarna vaxade för att motverka att de blir fuktiga under byggprocessen.

Miljöbedömning: Trä är ett naturligt förnyelsebart material som inte har några kända hälso- eller miljöeffekter, dock ska inte några utrotningshotade trädslag användas. Trä kan både återbrukas och återvinnas, dessutom kan energiinnehållet lätt utvinnas.

Därför valde vi detta material: Träreglar är enkla att arbeta med, mångsidigt användbara och stabila. Det är lätt att hantera byggspill av trä och det kan återanvändas i stor utsträckning.

Gipsskivor
Materialet innehåller: Gipsskivor består av gips med ett ytterskikt av vanligt papper. Gips tas dels från gipsgruvor (rågips) och dels från industrin (fosforgips). Gipsen från industrin utgörs av en restprodukt från rökgasrening vid kolkraftverk eller från tillverkningen av fosforsyra.

Miljöbedömning: Rågips bryts bl a i Spanien och England. Detta medför långa transporter. Gips är ett material som inte återbildas, utan är en ändlig resurs.
Framställningsprocessen är energikrävande, eftersom det fordras mycket värme för att torka gipsskivorna. Pappersbeläggningen på de svenska gipsskivorna tillverkas av returpapper.
Gips är ett enkelt och ofarligt naturmaterial. Det har inga kända hälsorisker. Gipsskivor går bra att återvinna och de flesta större tillverkarna tar emot returgips. Returgips används i produktionen av nya skivor men kan också användas som t.ex. jordförbättringsmedel.

Därför valde vi detta material: Gips är brandsäkert och lättarbetat. Det ger ett bra underlag för tapetsering och målning samt har en bra ljuddämpande effekt. Materialet är formstabilt, måttnoggrant, vilket innebär att det inte behöver lagas dessutom finns det ingen risk att det sväller. Vid en framtida rivning går det att återvinna.

Fjärrvärme
Systemets funktion: Fjärrvärme innebär att fastighetsägaren abonnerar på värmetillförsel från ett värmeverk.
Värmeproduktionen i värmeverket kan ske med olika energislag som olja, biobränslen, värmepumpar m.m. Från värmeverket leds varmvatten genom rörledningar till fastigheternas abonnentcentraler. Via en värmeväxlare överförs sen värmen till fastighetens värme- och tappvarmvattensystem. Det avkylda vattnet leds tillbaka till värmeverket och värms där upp på nytt.
Vattnet i fastigheten som har värmts upp i värmeväxlaren pumpas sedan runt i rörsystem för uppvärmning. Tappvarmvattenberedningen sker också via värmeväxlare.

För att kunna erhålla önskad temperatur i huset, anpassas vattentemperaturen i rörsystemen genom att reglera energitillförseln. Denna styrs med temperaturgivare som känner av utetemperaturen och vattentemperaturen i rörsystemet. I en reglercentral ställs en kurva in som är anpassad till byggnaden och utomhusklimatet så att vattentemperaturen ökar när det blir kallare ute.

Systemet innehåller: Värmeväxlare, pumpar, styr och reglerutrustning, expansionskärl, rörledning med cirkulerande vatten.

Skötselråd: Skötsel sker av utbildad personal.

Miljöbedömning: All värmeproduktion sker i värmeverkets anläggning med mycket god kontroll, vilket innebär att miljöfarliga utsläpp minimeras samt att effektiviteten ökar. Fastigheternas undercentraler är rena och tysta. Systemet kräver viss el för att fungera.

Därför valde vi detta system: Tekniken är enkel, driftsäker och kräver därför heller inte så mycket underhåll. Inga miljöfarliga ämnen behöver hanteras i fastigheten vilket gör fjärrvärme miljömässigt fördelaktigt.

Frånluftsventilation (F) med tilluft bakom radiatorer
Systemets funktion: Uteluft sugs in via ventiler bakom värmeelementen, som värmer luften. Den varma inneluften sugs ut via frånluftsventiler i wc/dusch och kök.

Systemet innehåller: Fläkt, kanaler mm

Skötselråd: Rengör ventiler som finns i t.ex. badrum, kök och bakom värmeelement. För att förhindra smuts från att komma in i huset via luften, har filter satts upp vid ventilerna. Dessa filter måste bytas regelbundet, minst 2 ggr/år, annars täpps de till och ingen eller dålig luft kommer in i lägenheten. Se även till att ventiler är i samma läge som innan filterbytet eftersom det i annat fall stör balansen.

Miljöbedömning: Med frånluftsventilation uppnås ett jämnt och bra luftombyte i huset under hela året. På detta sätt har vi skapat ett enkelt och driftsäkert system utan några miljöfarliga ämnen.

Därför valde vi detta system: Med frånluftsventilation garanteras luftombyte i huset. Systemet är enkelt och lätt att sköta, vilket medför låga kostnader för skötsel och underhåll.

Spisfläkt med kolfilter
Systemets funktion: Oset från matlagning och bakning passerar genom kolfiltret med hjälp av en inbyggd fläkt. Kolfiltret renar luften från partiklar, fettångor och lukt. Den renade luften förs tillbaka till bostaden.

Systemet innehåller: En spiskåpa av lackerad plåt med en kolfiltertillsats innehållande aktivt kol och belysning.

Skötselråd: Kolfiltret bör bytas regelbundet då det efter ett tag blir mättat med fettångor och lukt. När filtret blir mättat minskar dess förmåga att rena luften. Ett fettmättat filter medför dessutom en brandrisk.
Bytesintervall 1 till 1,5 år beroende på hur mycket fläkten används.

Miljöbedömning: Spisfläkt med kolfilter är energieffektivt i det avseendet att den uppvärmda luften som förorenats av os renas och behålls i bostaden. Detta slutna system medför att det inte finns risk för luktspridning mellan olika lägenheter.

Därför valde vi detta system: Denna typ av spisfläkt är ett funktionellt och beprövat system som även medför låg energiförbrukning. Installation och drift av systemet är enkelt och okomplicerat.

Elinstallationer
Materialet innehåller: Elledningarna består av PVC-plast och koppartråd. Strömbrytare och eluttagen är tillverkade av plast, exempelvis bakelit. Lamporna är av glas och porslin. Plast framställs huvudsakligen av olja med tillsatser av härdare, lösningsmedel, mjukgörare etc. Glas tillverkas av kvartssand, soda och kalk. Porslin tillverkas av lera som glaseras.

Miljöbedömning: PVC är ett material som kritiseras ur miljösynpunkt. Det är främst de olika tillsatserna som utpekas som miljöfarliga. Under senare år har dock de mest miljöfarliga tillsatsämnena successivt ersatts med mindre farliga, men fortfarande används många problematiska ämnen. Koppar är en metall som utgör en ändlig resurs. Råmaterialen till glas och porslin är också ändliga, dock med idag god tillgång.

Koppartrådar och glas kan återvinnas.

Därför valde vi detta material: De material som använts är väl beprövade samt är i dagsläget de enda elinstallationsmaterial som finns på marknaden.

Teleinstallationer
Materialet innehåller: Teleledningar består av PVC-plast och koppartråd. Uttagen är tillverkade av plast. Plast framställs huvudsakligen av olja med tillsatser av härdare, lösningsmedel, mjukgörare etc.

Miljöbedömning: PVC är ett material som kritiseras ur miljösynpunkt. Det är främst de olika tillsatserna som utpekas som miljöfarliga. Under senare år har dock de mest miljöfarliga tillsatsämnena successivt ersatts med mindre farliga, men fortfarande används många problematiska ämnen. Koppar är en metall som utgör en ändlig resurs.

Koppartrådarna kan återvinnas.

Därför valde vi detta material: De material som använts är väl beprövade samt är i dagsläget de enda teleinstallationsmaterial som finns på marknaden.

Teknisk utrustning

RUMSBESKRIVNING FÖR BOSTADEN

G = Golv I = Inredning
V = Vägg El
T = Tak VVS
S = Sockel

Generellt: Reformbeslag, dubbelt, för gardiner vid alla fönster, levereras löst
Taklist vit profilerad E B Hedlunds

KPR

G	Ekparkett, 14 mm lagd på Cellfoam	Tarkett
V	Målas vitt	Nordsjö Bindoplast 7, 59-03419
T	Färdigbehandlad takskiva	Forestia
S	Vit 95 mm profilerad	E B Hedlunds
I	Kapphylla, ök 1800 ög	IKEA Logga 94
El	Vägg- och lamputtag, strömbrytare	

BADRUM

G	Plastmatta med 130 mm uppdragen sockel	Forshaga Smaragd
V	Kakel, vitt hela skift till ca 2100 ö.g. Fönsternisch i kakel. Målas till tak i övrigt vitt	 Nordsjö Tålvägg, 56-02827VT
T	Färdigbehandlad takskiva	Forestia
I	Badrumsskåp Toalettpappershållare Handdukshängare, Handdukshängare, Duschdraperistång Tvättmaskin (Gäller ej Lgh 3 och Lgh 6)	Byggbeslag skåp 27 Byggbeslag 3500 2 st + 3 st IKEA typ Verb L-650 IKEA typ RÅÅN Byggbeslag Erica 119 Elektro-Helios TF8009

BADRUM fort

El	Glödljusarmatur 1x60 W över badrumsskåp	E7906014 + E7500014
	Glödljusarmatur 1x60 W i tak (Gäller ej Lgh 3, Lgh 6)	E7906014 + E7500014
	Anslutningsdosa för tvättpelare (ej lgh 3/6)	
	Vägguttag	
VVS	Tvättställ, vitt porslin	IDO 185
	-ettgreppsblandare med pluggventil	ORAS 1410
	-konsoler DEFA	
	-plastvattenlås till golv	Faluplast
	Toalettstol, vitt porslin	IDO 960 E
	-lock och ring av vit propenplast	
	Termostatisk duscharmatur	ORAS 7464
	Duschanordning med 600 mm väggstång, tvålkopp	ORAS Apollo
	Golvbrunn plast	Oden
	Inkoppling tvättmaskin till golvvattenlås	

TVÄTT lgh 3/6

G	Plastmatta med uppdragen sockel	Forshaga Smaragd
V	Gipsskiva målas vitt	Nordsjö Tålvägg, 56-03512VA
T	Färdigbehandlad takskiva	Forestia
I	Tvättmaskin	Elektro-Helios TF8009
El	Glödljusarmatur 1x60 W över dörr	E7906014, E7500014
	Anslutningsdosa för tvättpelare	
VVS	Golvbrunn plast	Oden
	Inkoppling tvättmaskin till golvvattenlås	

KLÄDKAMMARE

G	Plastmatta	Forshaga Smaragd
V	Gipsskiva målas vitt	Nordsjö Bindoplast 7, 56-00010
S	Vit 95mm profilerad	E B Hedlunds
T	Färdigbehandlad takskiva	Forestia

KLÄDKAMMARE fort

I	Hyllplan vit melamin på konsoler och med klädstång Ök hylla 1800 ög Dammsugarslangkonsol Nedstigningslucka till grund (gäller lägenhet 1, 3)	 Byggbeslag BB83 Byggbeslag BB72/10
El	Glödljusarmatur 1x60 W styrd via aut.strömbrytare	E7550912

KÖK

G	Ekparkett, 14 mm lagd på Cellfoam Plastmatta m uppdragen sockel i diskbänksskåp	Tarkett
V	Målas vitt Stänkskydd av vitt kakel vid köksinredning avslutad medIKEA kakellist och ett skift nerdraget vid spis	Nordsjö Bindoplast 7, 59-03419
T	Färdigbehandlad takskiva	Forestia
S	Vit 95mm profilerad	E B Hedlunds
I	Inredning slät vit enligt Bo Klok vy Bänkskiva av laminat Fönsterbänk, infälld av natursten Vindslucka (gäller lägenhet 4, 6)	IKEA "Applåd" IKEA "Prägel" vit Star
El	Lysrörsarmatur, bänkbelysning 1x36 W (gäller ej lgh 3 o 6) Vägguttag Elspis Spisfläkt, kolfilter Kyl / Frys (gäller lgh. 1, 4) Kyl / Frys (gäller lgh. 2, 3, 5, 6)	 E7071029 Elektro-Helios SN6130 Futurum F230 Elektro-Helios KF3679 Elektro-Helios KF3449
VVS	Rfr. diskbänksbeslag l-2000 -ettgreppsblandare -plastvattenlås Väggvattenutkastare (gäller lgh 1 o 3)	Franke GM-20 ORAS1433 Vårgårda 101015

VARDAGSRUM

G	Ekparkett, 14 mm lagd på Cellfoam	Tarkett
V	Målas vitt	Nordsjö Bindoplast 7, 59-03419
T	Färdigbehandlad takskiva	Forestia
S	Vit 95mm profilerad	E B Hedlunds
I	Fönsterbänk, infälld av natursten	
El	Vägg- och lamputtag, strömbrytare Tele- och antennuttag	

SOVRUM

G	Ekparkett, 14 mm lagd på Cellfoam	Tarkett
V	Målas vitt	Nordsjö Bindoplast 7, 59-03419
T	Färdigbehandlad takskiva	Forestia
S	Vit 95mm profilerad	E B Hedlunds
I	Fönsterbänk, infälld av natursten	
El	Vägg- och lamputtag, strömbrytare Tomrör för IT; lgh 1, 4 i sovrum 2 Lgh 2, 5 i sovrum 2 lgh 3, 6 i sovrum 1	

UTVÄNDIGA FÖRRÅD

Betongplatta
Oisolerad träkonstruktion med enkla förrådsdörrar
Trä fasad och tak lika huvudbyggnad.
Väggar mellan förråd av träreglar och gips.
Belysning

KORTFATTAD VVS-BESKRIVNING

Vatten

Inkommande vatten med central mätare(vattenmätarkonsol) placeras i undercentral.
All vatteninstallation i bostadshus är koncentrerad till bad, tvätt och kök.
I kök installeras diskbänk med plats för diskmaskin.
Diskbänksblandare med föravstängning förberedd för diskmaskin.

I WC/dusch installeras duschutrustning, handfat, WC-stol samt tvättmaskin.
Förberedelse för torktumlare.

Kall och varmvattenrör inom hus utförs med Alupex.
Samtliga vattenrör i badrum utförs med dold förläggning i väggar och bjälklag.

2st vattenutkastare/hus placeras på gavel respektive långsida på huvudbyggnad och en utkastare i gemensamt UC/elrum

Värme

Uppvärmning med vattenradiatorer.
Fördelning ut till radiatorer fördelas i bjälklag.
Fjärrvärme från Vattenfall

Avlopp

Spillvatten ansluts till kommunal ledning

Ventilation

Tilluft via ventiler bakom radiatorer
Mekanisk frånluft med 2 fläktar på tak per hus.

Frånluftkanaler från dusch, kök och tvätt.
Klädkammare ventileras via överluftsdon.

KORTFATTAD EL-BESKRIVNING

Inkommande el-servis placeras utvändigt på BV i anslutning till lägenheter, där även mätare placeras. Varje lägenhet har egen gruppcentral, vit plåtkapslad med automatsäkringar för personskydd, placerad klädkammare.

Fast inredning i kök och badrum monteras.
Fasta armaturer monteras i tak och på vägg i badrum, tak i klädkammare.
Armatur under överskåp i kök.

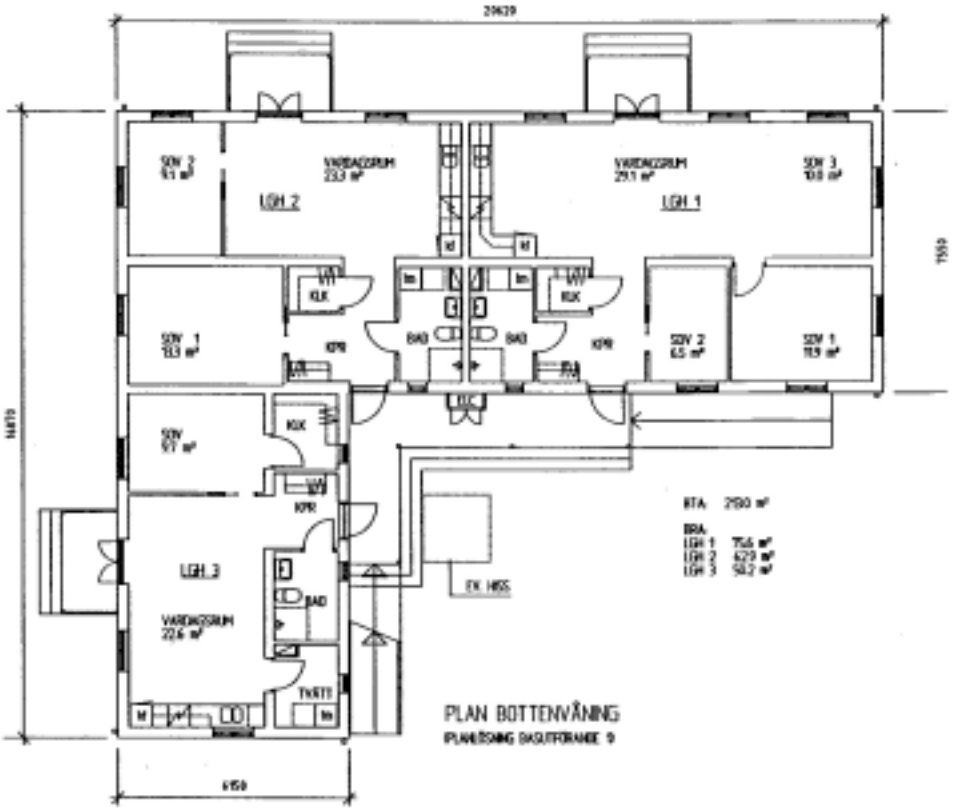
Utvändigt monteras belysning vid entréer och trappa/loftgång.
Fast inredning i kök och bad ansluts
Förberett för anslutning av torktumlare
I utvändiga förråd och sophus monteras belysning invändigt och utvändigt.

RIKSTELEFONANLÄGGNING

Ledningsnät för telefon utföres, 1 st anslutningspunkt per lägenhet.

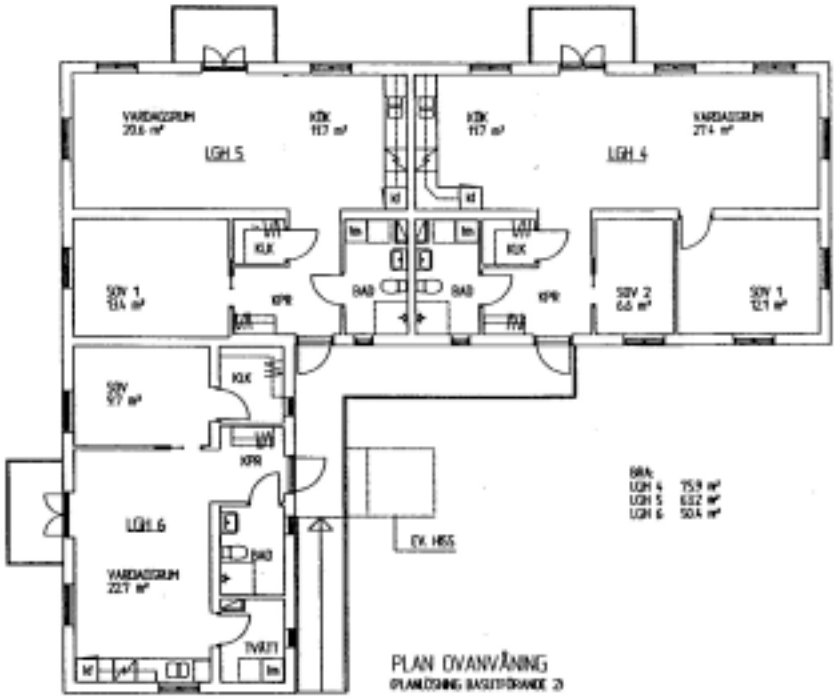
CENTRALANTENNANLÄGGNING

1 st antennuttag per lägenhet utföres.

PLAN BOTTENVÅNING

PLANLÖSNING BASUTFÖRANDE 9

PLAN ÖVANVÅNING

PLANLÖSNING BASUTFÖRANDE 2

8. Skötsel och bruksanvisningar

Ytor och inredning håller sig fräscha och snygga längre om de rengörs och underhålls på ett riktigt sätt. Dessutom minskar behovet av reparationer. Flera tvätt-, disk- och rengöringsmedel påverkar miljön. Det finns miljövänliga och skonsamma medel att köpa i din affär.

För vardagsrengöring räcker det i många fall med miljömärkt handdiskmedel och vatten. Överdosera inte. Du kan komplettera med såpa eller annat medel märkt "Bra miljöval" eller "Svanen". Som ytterligare hjälpmedel kan du prova vit skrubbsvamp, tvålull, citronsyra, ättiksprit, T-röd eller hushållssoda.

Sist under denna flik finner du bruksanvisningar med skötselråd från några av de som tillverkat materialen till din bostad.

GOLV

Trägolv

bör du hålla fria från grus och liknande för att slippa repor. Golven städas med dammsugning och fukttorkas med **lätt** fuktad trasa och miljömärkt handdiskmedel om så krävs.

Plastmattor

rengör du genom dammsugning och våttorkning med miljömärkt handdiskmedel. Var sparsam med vattnet så att det inte rinner in under lister och trösklar, då kan det bli fuktskador.

VÄGGAR

Klinker och kakel

som är glaserade behöver endast torkas av med en fuktig trasa och sedan torkas torra. Oglaserade plattor, liksom marmor, rengör du lämpligen med såpa varvid samtidigt en skyddande yta bildas. Kalk avlägsnas enklast med miljömärkt surt rengöringsmedel alternativt citronsyra.

Mall upprättad av U Nordeborg, BoKlok HB
Dat 2002-08-06
Rev A
KW947

Tapeter
som har ett plastskikt går att torka av med fuktig trasa. Papperstapeter utan ytbehandling, juteväv, strå- och linnetapeter kan du dammsuga eller bara damma av. Fläckar kan ibland tas bort med radergummi.

Målade väggar
kan tvättas med ljummet vatten och milt rengöringsmedel.

TAK
Ett tak riskerar att bli flammigt efter tvättning. Taket i badrum och tvätt är målat med tvättbar färg. Det kan du tvätta det med vatten, milt rengöringsmedel och torka torrt.

I KÖKET
Snickerier
får du rena med miljömärkt handdiskmedel och vatten. Prova annars miljömärkt rengöringsmedel eller såpa och vatten.

Spisplattor och rostfritt
klarar du oftast med diskmedel och vatten. Annars kan du använda miljömärkt rengöringsmedel och vit skrubbsvamp. Tvålull tar effektivt men kan ge repor. Rengör regelbundet diskbänkens vattenlås genom att ta loss och renspola det.

Ugnen
rengörs genom att stryka på flytande såpa och värma ugnen till 100 grader C. Stäng av när såpan bubblar och låt ugnen svalna. Fastbrända fläckar gnuggar du med tvålull. Tvätta rent med vatten.

Kyl- och frysskåp
blir rena med miljömärkt handdiskmedel och vatten. Dammsug gärna på baksidan av kylen och frysen någon gång om året. Damm samlas lätt där och leder till att elförbrukningen ökar. Dammet kan också utgöra en brandrisk. En frys med mycket is drar onödigt mycket energi. Frosta därför av regelbundet.

Spisfläkten(kolfilterfläkt)
rengörs på samma sätt som snickerier. Om extra smutslösande medel behövs kan du använda T-röd. Filtret bör rengöras ca 2 gånger i månaden vid normal användning och fläkten behöver rengöras invändigt någon gång per år – se separat skötselanvisning för Futurum kolfilterfläkt!

I BADRUMMET
Handfat och badkar
rengörs med handdiskmedel eller såpa. Vid kalkbeläggningar kan du som alternativ pröva att rengöra med några droppar ättikssprit, citronsyra eller vinsyra i vatten. Rengör vattenlåset till tvättstället genom att ta loss och renspola det.

Mall upprättad av U Nordeborg, BoKlok HB
Dat 2002-08-06
Rev A
KW947

Golvbrunnen
bör rengöras regelbundet för att fungera bra. Rensa vattenlåset genom att ta bort silen och lyfta upp insatsen i vattenlåset.

Toalettstolen
tvättar du med handdiskmedel eller såpa. Det finns också miljömärkta rengöringsmedel som är speciellt avsedda för toalettrengöring. Du kan även prova att desinficera med ättikssprit; häll i en deciliter, låt stå en stund, borsta rent och spola sedan.

Tvättmaskinen
arbetar bäst och drar mindre energi om filter och silar rensas regelbundet. Välj miljömärkta tvättmedel, följ doseringsanvisningarna och fyll maskinen helt med tvätt. Centrifugera noga så minskar torktiden och du sparar energi om du torkar tvätten i torkskåp eller torktumlare.

Torktumlaren (ingår ej)
har ett filter där det samlas ludd. Tag bort detta, annars förlängs torktiden och mer energi åtgår.

ÖVRIGT

Ventilationssystem
kräver noggrann skötsel för att fungera som avsett. Filterbyte eller filterrengöring, rengöring av ventiler och ibland även kanaler är nödvändigt. Ventilerna kan rengöras på plats med fuktad trasa eller papper. För grundligare rengöring kan du behöva ta ned ventilerna och diska dem med miljömärkt diskmedel och ljummet vatten. Det är viktigt att inte inställningarna på frånluftventilerna förändrade. Skulle det inträffa krävs experthjälp för en ny injustering.

Så här kan du kontrollera att ventilationen fungerar:
– Håll en bit papper på frånluftsventilen. Papperet bör sitta kvar av kraften i utsuget.
– Bildas fukt på fönster inomhus kan orsaken vara bristande ventilation eller dålig luftcirkulation.

Avstängning av tappvatten
för bad, WC, dusch och kök sker med avstängningsventiler i schakt bakom inspektionsluckan i badrum.

Målade ytor
ska skötas olika beroende på vilken målningsbehandling ytan fått tidigare. Se därför den bifogade beskrivningen av utförd grund- och slutbehandling samt rekommendationerna från målaren eller färgtillverkaren.

Kontrollera regelbundet att målade fasader är i god kondition. Jordstänk, missfärgning från växtlighet bör tvättas bort. Enstaka skador bör målas över på samma sätt som den ursprungliga behandlingen. Ommålning bör utföras

enligt färgtillverkarens anvisningar innan ytan blivit så försvagad av ålder att den inte är tillräckligt hållbar.

Färgborttagning
med färgborttagningsmedel bör göras som sista utväg eftersom dessa innehåller miljöskadliga lösningsmedel. Prova först att skrapa bort färgen eller att använda varmluftspistol.

Mögel
inomhus bör alltid undersökas noggrant. Mögelpåväxt och svampar kan i värsta fall ge svåra hälsoproblem. Experthjälp fordras för analys och lämpliga åtgärder. Vid rengöring kan ett ammoniakhaltigt rengöringsmedel krävas. Undvik dock medel som innehåller klor.
Du indviker mögel bäst genom att hålla torrt i badrum och andra våtutrymmen. Använd gummiskrapa för att ta bort vattnet på golvet och tvätta rent regelbundet.

Krokar för tavlor m.m.
finns det ett stort antal av på marknaden. Fråga i en välsorterad byggmarknad eller järnhandel vad som är lämpligt för din bostad med tanke på vägg- och takmaterialen samt vilka föremål som ska hängas upp.

Skötselanvisningar från materialleverantörer

Gäller ursprungliga standardutrustningen

Innehåll	Sidor
El	35-36
Värme element	37-41
Fönster	42-46
Skjutdörrar	47-49
Ytterdörr	50-51
Golv	52-53
Väggar infästning	54
Brandlarm	55
Flimmer filter	56-57
Diskbänk	58
Köksbänk	59
Köksfläkt	60
Duschblandare	61-64
Golvbrunn	65
Tvättställe	66
WC stol	67-68
Keramiska väggplattor	69
Plastgolv	70

Skötselistruktioner lägenhetscentraler fabrikat Hager för Bo Klok.

- **Automatsäkringen** skyddar mot kortslutning och överström.
- **Om automatsäkringen har slagit ifrån** beror detta på en tillfällig strömtopp eller ett bestående fel i anläggningen.
- **Slå till automatsäkringen** genom att trycka vippan uppåt, om detta ej går på grund av fel i anläggningen, försök att lokalisera vilken apparat som är trasig och koppla från den, eller ring Din elinstallatör.
- **Jordfelsbrytaren** kompletterar skyddet mot elektriska personskador och bränder.
- **OBS!** Alla grupper skyddas av jordfelsbrytaren.
- **Om jordfelsbrytaren har slagit ifrån** beror detta på fel i anläggningen eller en tillfällig nätstörning.
- **Slå till jordfelsbrytaren,** genom att trycka vippen uppåt, om den slår från igen så är det något fel i anläggningen.
  Slå av alla automatsäkringar genom att trycka vippen nedåt. Slå till jordfelsbrytaren.
  Slå till varje automatsäkring en åt gången till dess att jordfelsbrytaren bryter. Gör likadant med alla apparater som är anslutna på den säkringen till dess den felaktiga apparaten är lokaliserad och koppla från den, eller ring till Din elinstallatör.
- **Testknapp** Prova jordfelsbrytaren var 6:e månad genom att trycka på testknappen under max 2 sekunder. Slår den ifrån är jordfelsbrytaren ok, annars bör den bytas
- **Återställ** genom att trycka vippen uppåt.

JORDFELSBRYTARE ÄR INSTALLERAD I DENNA ANLÄGGNING

eio

Underhåll

På jordfelsbrytaren finns en provknapp som används för att kontrollera om jordfelsbrytaren är funktionsduglig. Kontrollen bör göras med högst 6 månaders intervall.

Felsökning

Vad gör man när jordfelsbrytaren löser ut? Följande åtgärder rekommenderas:

Slå till jordfelsbrytaren. Om jordfelsbrytaren inte löser ut igen tyder detta på en tillfällig störning, obefogad utlösning eller ett tillfälligt fel. Om detta förfarande uppträder igen några gånger bör hjälp sökas hos en elinstallatör.

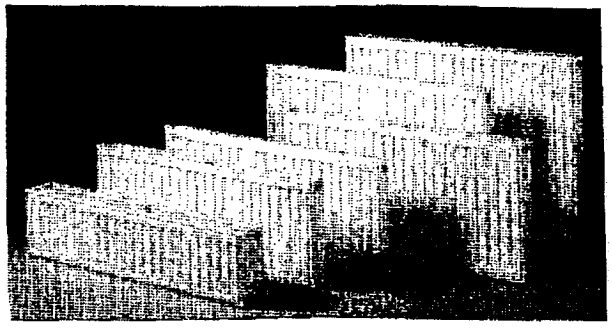
Om jordfelsbrytaren löser ut direkt efter tillslaget finns ett bestående fel. Skruva ut samtliga säkringar eller slå ifrån automatsäkringarna i den aktuella centralen. Slå till jordfelsbrytaren igen. Återställ därefter en säkring i taget tills att jordfelsbrytaren ånyo löser. Felet är nu lokaliserat till den säkringsgrupp som sist återställdes. Om jordfelsbrytaren löser ut igen innan några säkringar har återställts finns felet i eller före centralen. Installatörens hjälp behövs.

Om felet är lokaliserat till en bestämd säkringsgrupp, fortsätt med att dra ur alla stickproppsanslutna apparater inklusive lamputtagsanslutna som hör till gruppen. Slå därefter till jordfelsbrytaren. Om den nu löser ut på nytt finns felet i den fasta installationen eller i någon fast ansluten apparat. Elinstallatörens hjälp behövs. Om jordfelsbrytaren förblir inkopplad, anslut en apparat till uttagen i taget tills att jordfelsbrytaren ånyo löser. Det är den sist anslutna apparaten som sannolikt är felaktig. Låt nu en fackkunnig person undersöka och reparera.

Art.nr 2583

Drift och skötsel – Europaradiatorn:

I samband med konstruktionsarbetet har VVS-konsulten gjort omfattande dimensionering och beräkning för att optimera Din värmeanläggning. Vid installationen har varje radiator justerats till hög verkningsgrad och skön komfort. Det är därför av största vikt att Du inte gör några förändringar i anläggningen utan att först rådgöra med en fackman.

Livslängden på värmesystemet är starkt beroende av att ingen syresättning av vattnet i anläggningen förekommer. Om trycket sjunker under drift och påfyllning måste göras , skall systemet snarast kontrolleras.

Innan systemet inregleras och termostaterna monteras skall systemet renspolas. För att förhindra igensättning av ventilerna rekommenderas att smutsfilter monteras i systemet.

Om mineralolja kommer in och blandar sig med radiatorvattnet kan O-ringar och käglor skadas varmed funktionen kan upphöra.

Ljudproblem i en värmeanläggning beror oftast på för höga pumptryck. Därför bör man i samband med sådana problem först kontrollera och eventuellt åtgärda detta.

Vid eventuell ommålning eller lackskador får inte färg som innehåller metaller användas eftersom denna typ av färg påverkar värmeavgivningen.
Härför avsedd färg måste därför användas. Rengör noga och skrapa bort eventuell rost.

Vid rengöring får inga typer av lösningsmedel användas då den pulverlackerade ytan kan ta skada. Använd enbart tvållösning eller tvättmedel och vatten samt torka rent.

Normalt är anläggningen luftad då den tages i drift , men trots detta kan behov av luftning uppstå efter en tid. Detta visar sig i så fall genom porlande ljud och / eller nedsatt värmeavgivning.

Luftning utföres bäst på följande sätt:

Ställ upp temperaturen på pannan eller värmeväxlaren så högt som möjligt under några timmar. På så sätt får man det bundna syret att lämna vattnet.

Stäng termostatventilen och om möjligt cirkulationspumpen.

Öppna försiktigt utluftningsventilen och stäng när det börjar komma vatten

Öppna därefter åter termostatventilen och starta cirkulationspumpen.

Vid behov upprepas ovanstående ett antal gånger med ca en till två timmars mellanrum.

OBS! I hyreslägenheter skall fastighetsskötaren kontaktas om luftningsbehov föreligger.

MMA Flex-koppel VRVM FEA-15

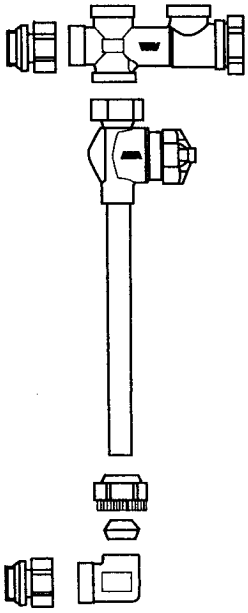
1-Rörs

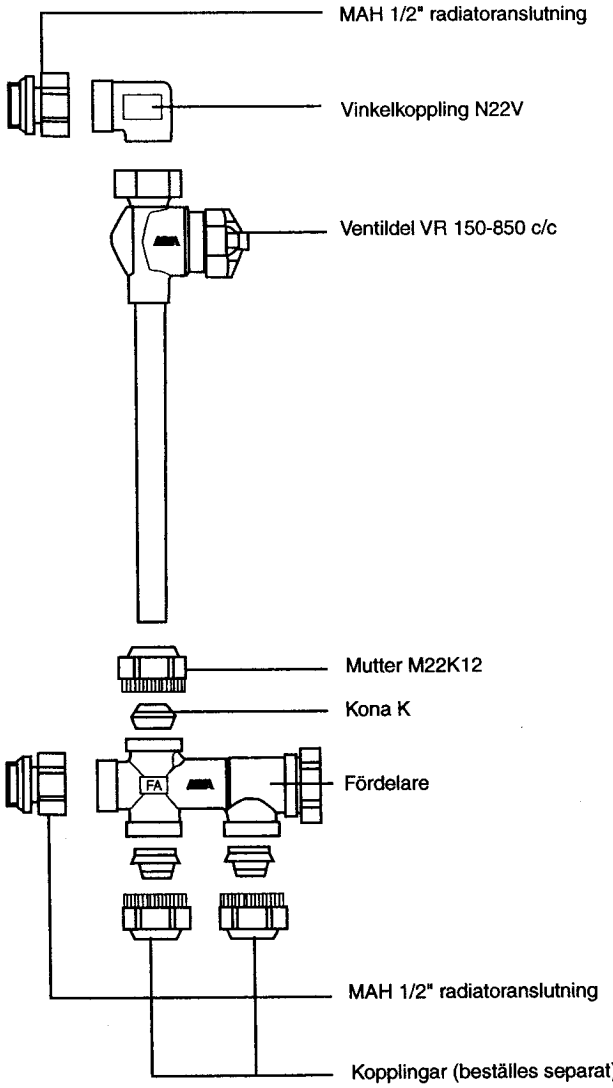
Radiatorkoppel VRVM FEA-15 är avsett att användas till radiatorer med anslutning 1/2" (15). Radiatorkopplet kan anslutas med kompr.koppling för Ø 12 eller 15 mm, övergång till gängade rör eller plaströrskoppling (beställes separat).
Kopplet är avsett för radiatorer med c/c 250-850 mm och kan kapas till valfri höjd.
Mät hur mycket kortare Din radiator är mellan anslutningarna och kapa av lika mycket på röret.
Radiatorkopplet är vridbart och kan monteras upp- och ned med samma detaljer.
Fördelaren är vändbar för botten eller sidoanslutning av anslutningsrören och är försedd med avstängning till radiatorn, stänger endast returen. För att stänga radiatorn helt stängs ventildelen med termostaten eller handratten. OBS Sidokopplad ettrörs kan ej stängas av.
När radiatorn har stängts av cirkulerar alltid vattnet till slingan i by-passen i fördelaren.
Radiatorkopplet har förinställning av flödet i ventildelen k_V 0,01-0,7 inställning görs med förinst.verktyg FV5 RSK-nr 480 61 03.

Kopplet består av:

1 st Ventildel VR c/c 250-850
1 st Fördelare FEA
1 st Mutter M22K12
1 st Kona K
1 st Vinkelkoppling N22V
2 st Radiatoranslutningar MAH1/2"

Upp- och ned-vänt montage

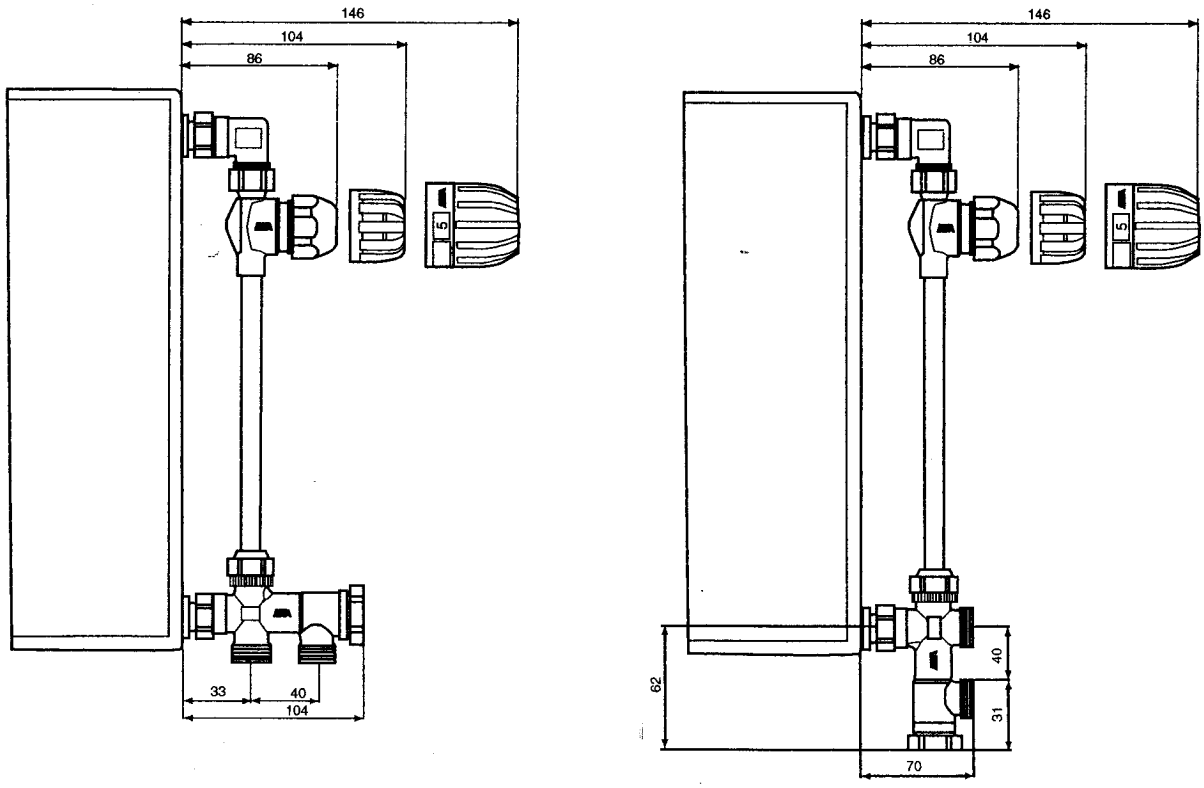

AB Markaryds Metallarmatur
285 32 Markaryd **Tel 0433-737 00**

Art.nr. 4828020

Byggmått radiatorkoppel MMA-Flex

Monteringsanvisning:

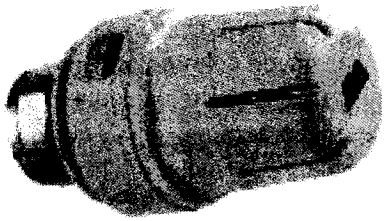
1. Skruva i övergångskopplingarna MAH 1/2" i radiatorn (OBS självtätande).
2. Montera fördelaren FEA löst (botten eller sidokopplad) mot övergångskopplingen MAH1/2".
3. Sätt på mutter M22K12 först på röret till ventildelen VR 250-850 sedan kona K.
   OBS att kona K skall vara med den rundade ändan mot fördelaren.
4. Sätt ned ventilröret med mutter M22K12 och kona K i fördelaren FEA och skruva på mutter M22K12 löst.
5. Montera på ventildelen med vinkel N22V (monterad från fabrik) mot övergångskoppling MAH1/2".
6. Drag åt alla muttrar måttligt.
7. Skruva på komp.-kopplingar eller övergångskopplingar på fördelaren FEA.
   Se till att radiatorn hänger rätt och drag åt alla muttrar. (ca 30 Nm)
8. Fyll på vatten - kontrollera att det är tätt - efterdrag eventuellt. Fabriksmonterade radiatorkoppel måste också kontrolleras täthet och eventuellt efterdras.
9. Montera MMA termostaten och ställ in önskad temperatur.

AB Markaryds Metallarmatur
285 32 Markaryd **Tel 0433-737 00**

Termostat MTW

Användningsområden

Termostat MTW används för att reglera värme i ex. radiatorsystem, konvektorer etc.
Termostat MTW passar till samtliga MMA's radiatorventiler, radiatorkoppel samt samtliga äldre ventiler av MMA's fabrikat med M28x1,5 fattning. För att MMA's MTW skall passa ventiler av annat fabrikat kan den levereras med fattning M30x1,5 eller i kombination med adapter.

Beskrivning

MTW är en självverkande ställbar termostat anpassad till MMA's ventilsortiment för att ge bästa möjliga rumsreglering.

Fördelar:

- MTW sparar energi genom att begränsa värme tillförseln vid påverkan av annan värmekälla.
- MTW ger hög komfort genom att hålla konstant rumstemperatur individuellt för varje rum.
- MTW är lätt att läsa av, inställt värde visas i ett fönster.
- MTW underlättar för synskadade genom att vredet har en fördjupning vid skalvärde 6.
- MTW finns som standard för temperaturområdet 0-28°C, men kan levereras max- eller min begränsad från fabrik.
- MTW inställd på symbolen "*" skyddar mot frostskada i exempelvis rum som inte används.
- MTW stänger ventilen helt vid "0", vädringsläge.

Tekniska data

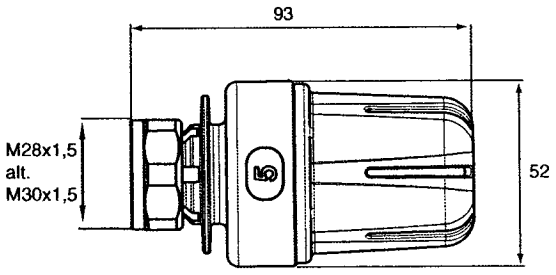
Regleringsintervall	0-28°C
Hysteres	0,3-0,5K
Värmeöverföring (ventilhus-känselkropp)	0,5K

Utförande

Material	Polyamid CW 614N
Vikt	105 gram

Beställningsbeteckningar

RSK nr.	Benämning	Beteckning	Art.nr.
480 63 44	Termostat 0-28°C	MTW-28	3011201
480 63 46	Termostat 0-22°C	MTW-28 22°	3011202
480 63 47	Termostat 0-23°C	MTW-28 23°	3011203
480 63 48	Termostat 0-24°C	MTW-28 24°	3011204
480 63 52	Termostat 0-28°C	MTW-30	3011601

Rätt till ändringar förbehålles

AB Markaryds Metallarmatur • 285 32 Markaryd
Tel. 0433-73700 • Fax 0433-73798 • E-mail info@mma.se • www.mma.se

ELIT FÖNSTER AB

Bruks och skötselanvisning

BARNSÄKERHETSBESLAG

Barnspärr på H-fönster

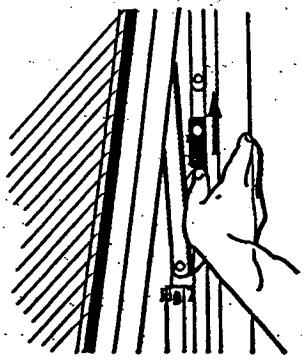
H-fönstret är säkrat så att minderåriga ej kan öppna fönstret mer än 10 cm.

En spärr sitter på karmens högra sida som är åtkomlig genom att öppna fönstret på glänt.

Spärren frigöres enkelt genom att den skjuts uppåt, se fig 7.

Spärren träder i funktion automatiskt.

Även vid öppning av bågen i 180 grader i "tvättningsläge" träder spärren i funktion automatiskt, och spärrar då bågen i omvänt läge.

Barnspärr på sidhängda inåtgående fönster

Barnspärr är ej standard. Som tillval finns tex handtagsspärr KISI, eller vädringsbeslag Fix 92.

Barnspärr på sidhängda utåtgående fönster

Barnspärr är ej standard. Som tillval finns tex handtagsspärr KISI, eller vädringsbeslag Fix 93.

Barnspärr på fönsterdörr

- *Barnspärr;* som sitter i anslutning till handtaget. Spärren frigörs genom att den skjuts uppåt. Spärren är låst i nedtryckt läge, se fig 8a.
- Hos vissa dörrar utgörs barnspärren av en *nyckel.* Efter låsning skall nyckeln tas ur låset och förvaras på säker plats (ej i närheten av dörren), se fig 8b.

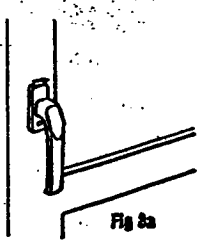

Fig 8a

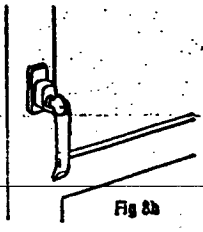

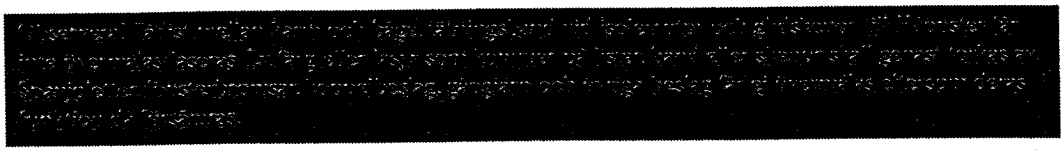
Fig 8b

UNDERHÅLL OCH SKÖTSEL

Allmänt om underhåll av ytbehandling

Behovet av underhåll av ytbehandling är beroende av bl a fönstrets placering i väggen, takutspräng, fönstrets orientering i olika väderstreck, byggnadens geografiska placering, klimatiska påkänningar såsom regn, sol och vind. Underhållsintervallen kan därför variera t o m för fönster i samma byggnad.

För lämpliga material, såsom rengöringsmedel, täckfärg, lasyr och verktyg erhålles information från färgleverantör eller färghandel. Nedanstående anvisningar anger endast typ av rengöringsmedel och ytbehandlingsmedel och ej något fabrikat.

Underhåll av täckmålade fönster

Täckmålade fönster skall kontrolleras årligen. Om färgen uppvisar blåsor, sprickor, flagor eller matthet skall ommålning ske enligt följande:

Utvändiga ytor

- Tvätta fönstret med milt alkaliskt rengöringsmedel (kontrollera innehållet på förpackningen).
- Skrapa och slipa bort sprucken och löst sittande färg samt skrapa bort eventuellt framträngande kåda.
- Laga ev sprickor t ex i hörnfogar eller vid fönsterbleck med plastisk fogmassa.
- Grunda renskrapade ytor med alkydgrundfärg. Låt torka.
- Stryk en andra gång med oljealkydfärg. Var särskilt noggrann och stryk på flödigt vid fönstrets nedre delar, på ändträ och vid hörnfogar.

Invändiga ytor

- Normalt krävs här endast rengöring i form av tvättning med vatten och milt rengöringsmedel.
- Vid ev. ommålning görs först en lätt slipning med fint slippapper varefter grundning görs med alkydfärg.
- Stryk en andra gång alkydfärg.

Underhåll av laserade fönster

Laserade fönster skall kontrolleras och vid utsatta lägen underhållas varje år. Om utvändiga ytor visar tecken på uttorkning (t ex ytsprickor), matthet eller grånad skall ommålning ske enligt följande:

Utvändiga ytor

- Slipa ytan med fint slippapper och skrapa bort eventuellt framträngande kåda.
- Tvätta med en trasa indränkt i lacknafta.
- Laga ev sprickor t ex i hörnfogar eller vid fönsterbleck med plastisk fogmassa.
- Stryk träytorna med pigmenterad alkydlasyr med hjälp av en trasa eller pensel.

Invändiga ytor

- Normalt krävs här endast rengöring i form av tvättning med vatten och milt rengöringsmedel.
- Vid eventuell ommålning görs först en lätt slipning med fint slip-papper varefter ytan stryks med opigmenterad klarlack.

Skötsel av beslag och tätlister

För att fönster och fönsterdörrar skall fungera tillfredsställande fordras normalt att beslagen rengörs och smörjs minst en gång om året. Spanjolettens låskolvar och låshus, broms till fönster och fönsterdörr och uppställningsbeslag smörjs med tunn siliconolja eller annan vattenfri olja.

H-fönstrets glidskenor skall alltid hållas rena från smuts och främmande partiklar. Färg får på inga villkor förekomma på glidskenorna.

Tätlister skall hållas rena och hela. Skadade lister ger luftläckage och skall bytas.

Putsning av belagda glas (energisparglas)

Se. sid 24

KONDENS

Kondens på fönstrets insida

Kondens på fönstrets insida uppkommer då varm och fuktig rumsluft kyls ned vid en kall glasyta och avsätts i form av imma eller vattendroppar på glaset.

I ett nybyggt hus finns under lång tid kvarvarande fukt från inbyggda byggmaterial, s k byggfukt, som lätt ger upphov till kondens. Fukten försvinner med tiden men kan upphöra snabbare genom vädring.

Även otillräcklig eller icke fungerande ventilation ger upphov till kondens på fönster. Djupa fönsternischer och fönsterbänkar liksom täta gardinarrangemang kan hindra värmen från radiatorer att strömma upp utefter fönstret och värma glasytan. Fönsterbänkar bör därför monteras med en springa mellan fönstret och fönsterbänken, se fig 9. Risken för kondens minskar hos fönster, som monterats med glasets insida långt in mot rummet.

Genom att höja rumstemperaturen minkas kondensrisken medan sänkt rumstemperatur nattetid ökar risken.

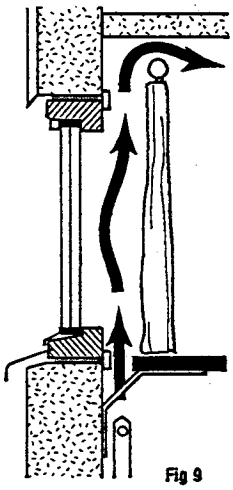

Fig 9

Kondens på fönstrets utsida

Hos mycket välisolerade fönster kan i ett fåtal fall, och under speciella omständigheter, kondens uppkomma på yttre glasets utsida. Det är inget fel på fönstret, utan ett bevis på att det isolerar väl.

Utvändig kondensbildning är ett tecken på mycket litet värmeläckage genom fönstret, och kan uppstå när det är placerat i ett oskyddat läge i byggnaden, (tex utan avskärmande buskar eller träd framför, inget takutsprång, placering långt ut i fasaden etc) eller i ett läge där luftfuktigheten är mycket hög. Kondensen uppstår som regel på natten och försvinner under morgontimmarna. Orsaken är att rutan isolerar så effektivt att nästan ingen värme tränger ut till det yttre glaset. Det gör att ytterrutan en klar natt till och med kan bli kallare än utomhusluften. Den höga luftfuktigheten avsätts då som tillfällig kondens på fönstrets utsida. I förekommande fall sker detta främst en kort period under höst och vår, när temperaturskillnaderna mellan natt och dag är mycket stora. På morgonen värms luften och rutan upp utifrån och kondensen dunstar bort. Se fig 10.

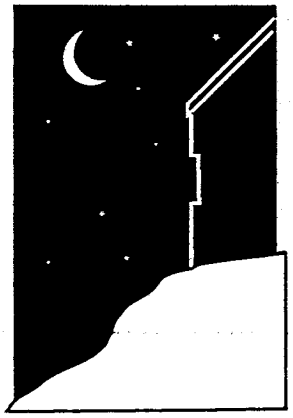

Fig 10

Risken för denna typ av kondens kan minskas genom någon av följande faktorer.

- Markiser som nattetid avskärmar ytterglaset mot himlen.
- Träd eller buskar, som avskärmar ytterglaset mot himlen. Detta kan ge samma effekt som markis.
- Något högre rumstemperatur de nätter då risk för ytterglaskondens finns. Då höjs ytterglasets temperatur så småningom och risken för ytterglaskondens minskar.

Elit Fönster AB kan ge information om publikationer, som utförligare beskriver förutsättningarna och orsakerna till samt omfattning av denna typ av kondens.

REKLAMATION

Brister i fönstrets utförande eller leveransens omfattning, som konstaterats eller borde konstaterats när fönstret mottogs av köparen skall anmälas till Elit Fönster AB inom en vecka efter mottagandet och innan fönstret monteras i byggnaden.

Om brist eller skada kan antas uppkommit under transport och leverans kvitterats på fraktsedel skall anmälan dessutom ske till transportören.

Brist i utförande och leveransomfattning enligt ovan eller skada från transport kan inte åberopas om angiven tidsram ej uppfylls.

Konstateras brist eller skada senare efter mottagandet skall anmälan ske till Elit Fönster AB inom skälig tid efter det att bristen eller skadan upptäcks av köparen eller kommit köparen till kännedom genom annan.

GARANTI

Under förutsättning att ovanstående anvisningar om lagring, montering, skötsel och underhåll följs lämnar Elit Fönster AB garanti i enlighet med ABM 92, § 17 enligt följande:

"Om inte annat föreskrivs i övriga avtalshandlingar ansvarar säljaren för fel i varan som framträder inom två år från varans avlämnande. Har varan levererats till ett projekt för vilket slutbesiktning skall ske, räknas angiven tid från den dag projektet blivit godkänt. Säljaren är inte ansvarig enligt första stycket om han gör sannolikt att felet beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse eller bristfällig lagring, hantering eller montering av varan eller på annat förhållande som kan hänföras till köparen"

Under förutsättning att ovanstående anvisningar om lagring, montering, skötsel och underhåll följs, lämnar Elit Fönster AB dessutom 10 års garanti i Sverige på impregnerade och i fabrik ytbehandlade fönster och fönsterdörrar.

- Mot rötskador i virket
- Mot kondens mellan glasen i isolerrutor
- På fönstrets inklusive beslagens funktion

FÖR DIG SOM VILL VETA MER OM ELITFÖNSTER

Tekniska fakta

DU KAN ÄVEN LADDA HEM INFORMATIONEN

Ladda hem PDF.
Ni kan även ladda hem den tekniska informationen som PDF-dokument. För att kunna läsa PDF-dokument krävs Acrobat Reader.

Fakta
EFS

Ladda hem ritningar.
Vi har även ritningar som du kan beskåda online. För att kunna se dessa krävs WHIP!

Ritningar
EFS
EFS Antik

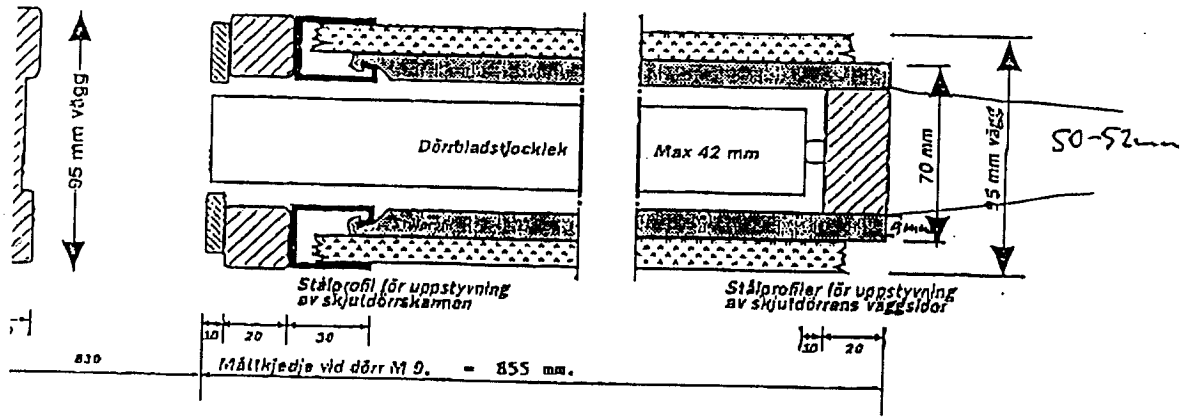
ELITFÖNSTER
TILLBAKA

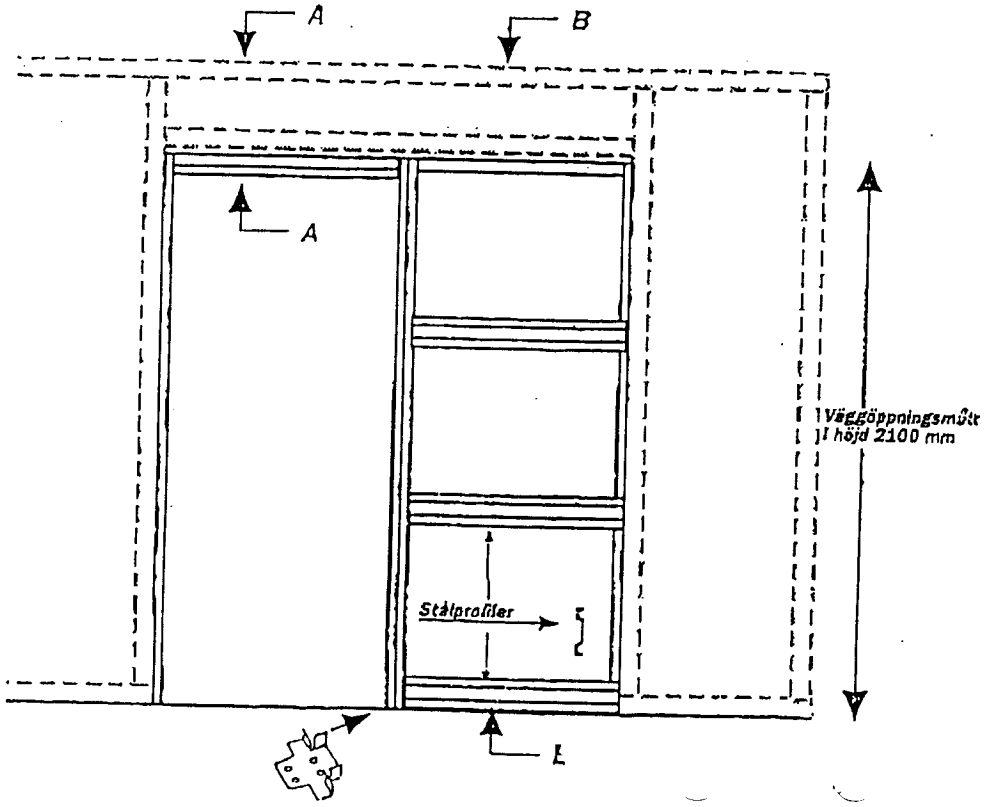
Virke:	Furu enligt SS 81 81 04.
Glas:	P-märkta 3-glas isolerrutor med 4 mm glas som innehåller ett energiglas och ädelgas mellan glasen. Tillverkningskontrolleras av Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut, SP. Monterat enligt MTK3.
Glasningslist:	Aluminiumglasningslist utförs i naturanodiserad aluminium. Övriga glasningslister av trä eller i vitt plastutförande.
Tätningslist:	Spårmonterad slanglist av EPDM-gummi. Demonterbar vid ommålning.
Gångjärn:	Fiskars 3228.
Handtag:	Standard fabrikat Hoppe naturanodiserat. Hoppe guldfärgad aluminium som tillval.
Barnsäkerhets-beslag:	Fix 93 barnsäkert ventilationsbeslag (tillval).
Spröjs:	Profilerad utanpåliggande löstagbar av trä eller i vitt plastutförande (tillval). Levereras omonterad.
Dimension:	Karmdjup 105 mm.
Karmyttermått:	Modulmått minus 20 mm.
Rötskydd:	Djupimpregnering enligt SS 05 61 10, klass B.
Karmskruv:	Förborrat med 14 mm hål. Karmskruv som tillval.
Tillval:	Broms i 2- och 3-luft.
Garanti:	Elitfönster lämnar 10 års garanti i Sverige på djupimpregnerade och i fabrik ytbehandlade fönster med 3-glas konstruktion: * mot rötskador i virket * mot kondens mellan glasen i isolerrutan. * på fönstrets inklusive beslagens funktion.

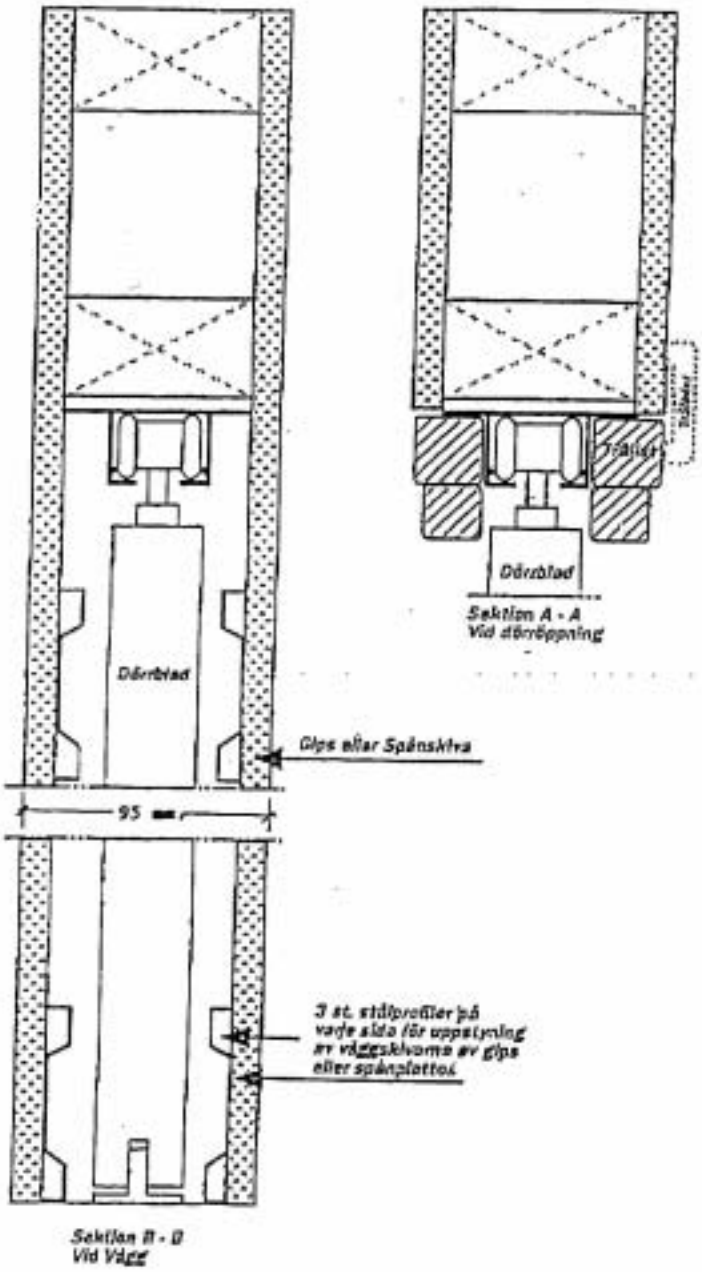
POCKET SKJUTDÖRRSKARM

Agent:
JiBe Trygg-produkter
Chalmersgatan 22, 411 35 Göteborg
Telefon 031-16 18 22 Telefax 031-81 19 2:

95 mm VÄGG

Dörrblad
Gips eller Spånskiva
95
3 st. stålprofiler på varje sida för uppsättning av väggskivorna av gips eller spånplattor.
Sektion B - B
Vid Vägg
Dörrblad
Sektion A - A
Vid dörröppning

MAX DÖRRBLADSTJOCKLEK 42 MM

Dörrbladsfästet skruvas på dörrens översida ca 5 cm från dörrbladets ytterkanter i centrum av dörrbladet.

Häng in hjulbeslaget i karmöverstyckets glidskena, häkta in dörrbladet på hjulbeslaget.

Dörrbladet skjuts in i väggen. Plaststyrningen skjuts in i dörrbladets not. Skruva fast plaststyrningen i golvplattan och golvet.

Med hjälp av den fasta nyckeln regleras dörrbladet i höjded och vinkel genon att skruva på hängelsbulten (A).

Dra till muttrarna på hängselbulten så den blir hårt fast vid dörrbladsfastet. (B).

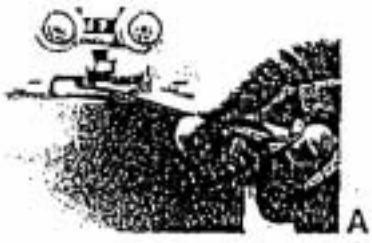
Därefter påstiftas de medföljande listerna, en på vardera sidan av spaltöpningen.
Det skall vara ca. 4 mm spel mellom listerna och dörrbladet.
Sist påstiftas de två korta listerna vis dörröppningens karmöversida.

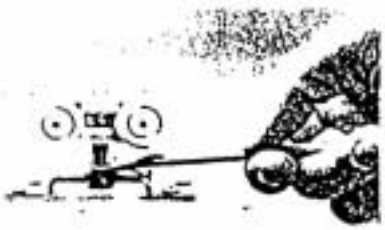
Pocket skjutdörrskarm vid par skjutdörr.

Som par skjutdörr sammansätts två skjutsdörrskarmar mot varandra.

För att dörrbladerna skall stoppa i rätt stängningsposision, monteras två stopp på glidskenan.

A

B

Produsent:
John A. Olsen & Sönners
TREVAREFABRIKK
Knarrevik
4638 Kristiansand S. - Norge
Tlf. 38 04 81 00 - Telefax 38 04 63 88

Agent:
JiBe Byggprodukter
Chalmersgatan 22. 411 35 Göteborg
Telefon 031-16 18 22 - Telefax 031-81 1

MÅLADE DÖRRAR

Vid leverans:
Ytterdörrar är täckmålade på kraftig HDF-skiva, levereras färdigbehandlade från fabrik.

Underhåll/skötsel:
Målade dörrar behövs vanligtvis bara rengöras med ljummet vatten och såpa minst en gång per år beroende av hur utsatt dörren är för sol, regn och vind, samt att man behandlar en målad dörr minst en gång per år med ett flytande bilvax utan slipmedel. Kontroll av eventuella lackskador och sprickor skall göras kontinuerligt. Har lackskador eller sprickor uppstått skall dessa lagas omgående så att inte fukt tränger in i dörrstommen. Var noga med att kontrollera glaslister och dekorlisterna på dörren. Bättringsfärg kan köpas hos närmaste färghandel. BorDörren rekommenderar Ready 40 som bättringsfärg.

> OBS!
> Kulör målade dörrar i annan kulör än vit skall underhållas mer noggrant pga. av blekning av solljus

BorDörrens garanti gäller inte för skada som orsakats av felaktig eller otillräcklig ytbehandling eller dåligt underhåll.

TRÖSKLAR

Underhåll/skötsel:

Trosklar utsatt för hårt slitage och bör därför oljas med traolja två gånger per år.

GARANTIER

Garanti gäller vid fackmässig montering.

- 10 års formgaranti mot buktighet.
- 10 år mot kondens i isolerglas
- 2 år mot fabrikationsfel
- 2 års garanti på lackering/målning

Garanti gäller inte för dörrar som är täckmålade svarta pga. värmeupptagningsförmåga och blekning av UV-ljus.

Utåtgående dörrar:
Garanti lämnas inte för dörr som monteras i fasad utan delvis skyddande tak.

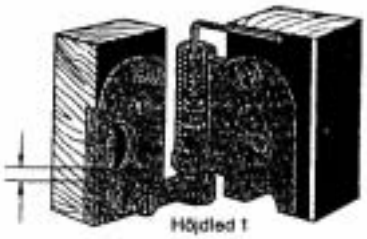
Inåtgående dörrar:
Garanti lämnas inte för dörr som monteras i fasad utan helt skyddande tak.

Reklamationer:
Eventuella reklamationsresor utförda av BorDörren där man finner att montering eller annat utanför BorDörrens kontroll är fel debiteras slutkund.

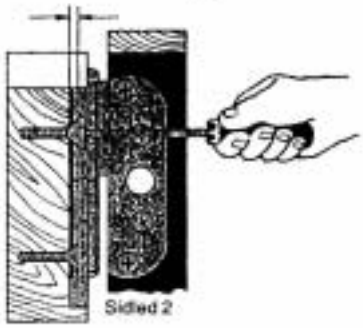
JUSTERBARA BESLAG

Gångjärn

Höjdled:
Gångjärnet kan justeras steglöst i höjdled med hjälp av en sexkantsnyckel och en justerskruv inbyggd i gångjärnets överdel.

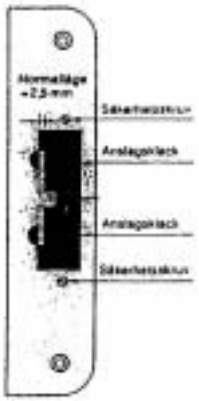

Sidled:
Gångjärnet kan justeras i sidled så att springan mellan dörr och karm kan varieras. Vid justering måste två fastskruvar samt spärrtapp lossas och åter dras åt.

Slutbleck

När justering sker använd en skruvmejsel, alla dörrar justeras med brytbleck.
Justering av slutbleck utföres om stängningstrycket är för högt eller för lågt. För att uppnå ett bra inbrottskydd kontrollera att säkerhetsskruvarna i slutblecket är skruvade mot fast underlag (vaggsidan).

HUR KARMEN FÄSTS I..

Trä:
Med karmskruv.

Betong:
Genom att skruvning sker i ingjutna klossar, lister av trä eller med expanderhylsor direkt i betongen.

Lack

Tarkett

FLOORS

For every step

Skötsel & Underhåll

Lackerade trägolv

Allmänt

Tarketts unika golvvårdsprodukter förenklar underhållet och förlänger trägolvens redan långa livslängd. Tänk på att olika träslag har olika egenskaper såsom hårdhet, intryck- och repkänslighet, färg mm. Alla trägolvs färg förändras då paketen öppnas och golvet utsätts för UV-ljus. Körsbär, fur samt exotiska träslag förändras mest.

Skydd

Stoppa smutsen vid ytterdörren med lämpliga avtorkningsmattor. Ju mer smuts du stoppar vid dörren, desto mindre städning inuti lokalen. Kom ihåg att grus nöter och skadar golvet. Möbeltassar och skyddsmatta under rullande hjul minskar risken för repor. Vätska ska genast torkas upp.

Inomhusklimat

Rätt rumsklimat och luftfuktighet är viktigt för trägolv. I nya hus bör man vara speciellt uppmärksam på detta. Byggfukt och normal sommarfukt kräver god ventilation och eventuellt uppvärmning. Luftens relativa fuktighet inomhus skall ligga mellan 30% och 60% RF. Under eldningssäsong kan det ibland bli för torrt, under 30% RF, då krävs att luften tillförs fuktighet med hjälp av t.ex. luftfuktare.

Rengöring

- Vid daglig rengöring behövs normalt endast torra städmetoder, torrmoppning eller dammsugning.
- Vid grundligare rengöring, fukttorka golvet med väl urvriden trasa. Svabbgarn rekommenderas inte eftersom det lämnar för mycket vatten efter sig på trägolvet. Tillsätt ev. några droppar **Tarkett Bioclean** eller milt syntetiskt rengöringsmedel utan ammoniak i vattnet. Fritt vatten skadar alltid ett trägolv och skall undvikas.
- Underhåll golvet med **Tarkett Lackrefresher** för att få ett extra skydd. I hemmiljö ca 1 gång/år, i offentlig miljö 1 ggr/månad eller efter behov. Golvet blir lättstädat och lackytans livslängd förlängs. **Tarkett Lackrefresher** har en halkhämmande effekt samtidigt som den är överlackeringsbar, innehåller inte vax och gulnar ej.

Tarkett ISO 9001 Tarkett ISO 14001

Tarkett
FLOORS
For every step

Fläckborttagning

Tarkett lackerade trägolv har hög fläckhärdighet. För bästa resultat bör dock fläckar avlägsnas när de är färska. När fläcken är borta skall golvet fukttorkas med rent vatten. Använd en ren, väl urvriden fuktig trasa.

Fläck av:	**...tas bort med:**
Frukt, bär, saft, läsk, öl, vin, mjölk, grädde, kaffe, te	Syntetiskt rengöringsmedel utan ammoniak, t.ex. **Tarkett Bioclean** i ljummet vatten
Choklad, fett, skokräm, gummi-klackmärken, olja, tjära, asfalt	Tvättnafta, lacknafta
Färgband, färgkritor, bläck, tusch, läppstift	T-sprit
Urin, kräkningar	Syntetiskt rengöringsmedel utan ammoniak, t.ex. **Tarkett Bioclean** i ljummet vatten
Blod	Kallt vatten

proteco lack

Proteco ytbehandlingskoncept inkluderar ett komplett sortiment av regörings och underhållsprodukter för dagligt och periodiskt underhåll, speciellt framtagna för trägolv från Tarkett.
Använd bara Tarketts produkter på dina trägolv från Tarkett och följ våra utförliga anvisningar och instruktioner - då får Du garanterat bästa resultat!

Tarkett Svenska Försäljnings AB, Sollentuna, Sweden. Tel 08-625 15 70. Fax 08 -96 62 83 • **Tarkett Danmark A/S**, Greve, Denmark. Tel 43 90 60 11. Fax 43 90 37 00 • **Tarkett Sommer AS**, Drammen, Norway. Tel 32 20 92 00. Fax 32 20 92 01 • **Tarkett OY**, Helsinki, Finland. Puh. 09-682 31 20. Telefax 09-692 73 87 • **Tarkett UK Ltd**, Colnbrook, Great Britain. Tel 01753-76 54 00. Fax 01753-76 54 43 • **Tarkett Ireland Ltd**, Mullingar, Ireland. Tel 044-395 00, Fax 044-395 01 • **Tarkett Nederland B.V.**, Breukelen, The Netherlands. Tel 0346-260 280. Fax 0346-260 285 • **Tarkett France**, Roissy CDG Cedex, France. Tel 01-41 84 56 70. Fax 01-48 63 09 51 • **Tarkett Vertriebs GmbH**, Frankenthal, Germany. Tel 06233-810. Fax 06233-81 16 18 • **Tarkett GmbH**, Wien, Austria. Tel 01-985 15 85. Fax 01-985 20 77 • **Tarkett GmbH**, Oberentfelden, Switzerland. Tel 062-737 90 50. Fax 062-737 90 55 • **Tarkett Polska sp.z o.o.**, Warsaw, Poland. Tel 022-830 03 29, Fax 022-30 14 29 • **Tarkett Ibérica S.A.**, Madrid, Spain. Tel 91-359 98 01. Fax 91-350 63 96 • **Tarkett Srl**, Milano, Italy. Tel 02-345 303 39. Fax 02-349 01 89 • **Tarkett Australia P/L**, Castle Hill, N.S.W., Australia. Tel 2-989 932 55. Fax 2-963 410 29 • **Tarkett Far East**, Singapore, Singapore. Tel 743 53 84. Fax 747 43 59 • **Harris-Tarkett Inc**, Johnson City, TN. USA. Tel 423-928 31 22. Fax 423-928 94 45 • **Tarkett Export GmbH**, Frankenthal, Germany. Tel 06233-810. Fax 06233-81 16 18 • **Tarkett AB**, Hanaskog, Sweden. Tel 46-44-26 80 00. Fax 46-44-638 90

www.tarkett-sommer.com

197 62 104 / Sahlmäco 5275. 9812. Printed on recycled paper.

Infästning i tak och på väggar av olika föremål som tillbehör, inredning eller möblering göres utan svårigheter i regelkonstruktioner klädda med gipsskivor, utan att man behöver söka upp reglarna och fästa i dessa.

Vid infästningar av hatthyllor, handfat, tvättställ, köksskåp, etc bör skivbeklädnaden förstärkas med kortlingar, träskivor, plåtar eller stativ som fästes i regelstommen.

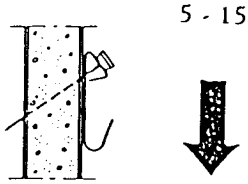
Väggar

Exempel på infästningselement

X-Krok

Max last 15 kg

5 - 15 kg

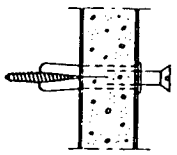

X-krok
En x-krok med ett stift klarar 5 kg,
två stift klarar 10 kg
tre stift klarar 15 kg

Plastpluggar

Max last 15 kg

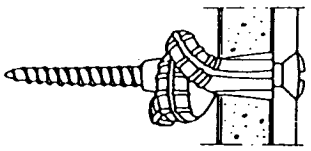
15 kg

Thorsman TP1
Gul plastplugg + träskruv Ø 3-5 mm

Ikea-plugg
Brun plastplugg + träskruv ø 3-5 mm

15 kg

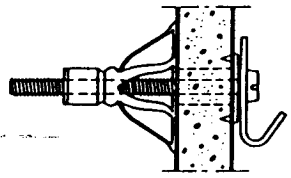

Tox-Pluggen KTK6/37
Vit plastplugg + träskruv Ø 4-5 mm

Metallpluggar

Max last 30 kg

30 kg

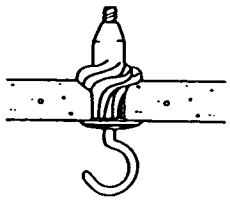

Metallplugg med vingar som vikes ut vid åtdragning
Typ 6S för ett lag gipsskivor
Typ 6L för två lag gipsskivor
Monteringsverktyg rekommenderas

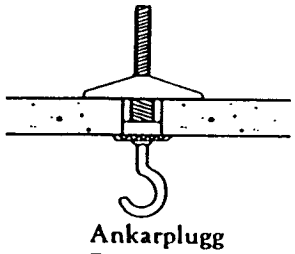
Tak

Expander eller ankarplugg
Max last 10 kg

10 kg

Expanderplugg
Line-Pluggen, Maxi.
Grön plastplugg med öglekrok

Ankarplugg
Essve Platti
Ankarplugg med öglekrok
Fjädertoggel

Skötselistruktioner Nordic Basic brandvarnare för Bo Klok.

Världens minsta brandvarnare.
Elektronisk sirén 85dB.
Testknapp samt varningsfunktion när batteriet är slut.
Drivs med vanligt 9V batteri.
Uppfyller konsumentverkets regler för säkerhet och funktion.

BRUKSANVISNING TEST OCH SKÖTSEL.

Prova att brandvarnaren fungerar genom att trycka in testknappen i 2 sek. Sirenen skall då ljuda. VIKTIGT! Testa alltid brandvarnaren om du varit borta en längre tid från hemmet, t ex semester. Dammsug brandvarnaren noggrant minst en gång om året.
OBS! Brandvarnaren får inte målas. Målning kan påverka brandvarnarens känslighet.

NÄR DU SKALL BYTA BATTERIER

Brandvarnaren har inbyggt varningssystem när batteriet behöver bytas (efter ca 1 år). Brandvarnaren ger då ifrån sig ett "hickande" ljud med ca 1/2 minuts mellanrum under 30 dagar. Under denna tid är dock brandvarnaren i full funktion. Ta bort brandvarnaren från monteringsplattan genom att vrida den moturs.
När du bytt batteri bör du kontrollera att brandvarnaren fungerar genom att trycka på testknappen, innan du sätter tillbaka den på monteringsplattan. Nytt 9-voltsbatteri kan köpas i affärer, varuhus och bensinstationer.

SÅ HÄR FUNGERAR BRANDVARNAREN

Om brandvarnaren nås av rök utlöser den i bästa fall larmet redan innan elden slagit ut. Har du fler brandvarnare ökar den möjligheten. En kraftig sirénsignal ljuder kontinuerligt så länge brandvarnaren nås av rök.

ÅTGÄRDER VID FALSKLARM.

Kontrollera och åtgärda om det är någon av ovanstående orsaker som utlöst falsklarmet. Om brandvarnaren trots allt falsklarmar, skicka den till importören för kontroll.

STATENS STRÅLSKYDDSINSTITUT INFORMERAR

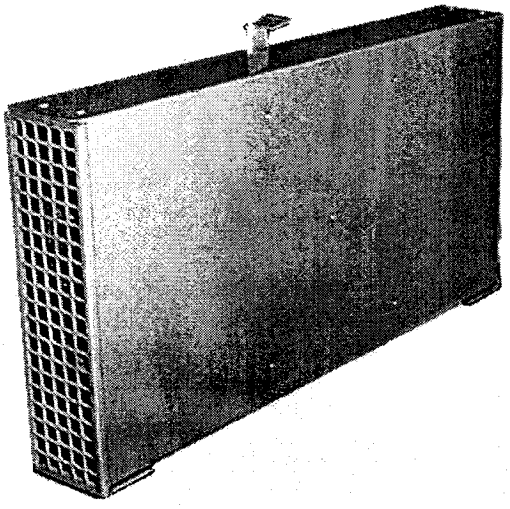
Denna brandvarnare innehåller 35 kilobecqurel av det radioaktiva ämnet americum-241. Brandvarnaren är strålskyddsgranskad och godkänd. Vid normal användning är strålkällan inte åtkomlig och ingen strålning av betydelse från hälsosynpunkt tränger ut till omgivningen. Installation, drift, batterinbyte och rengöring enligt instruktion är ofarlig för användaren.

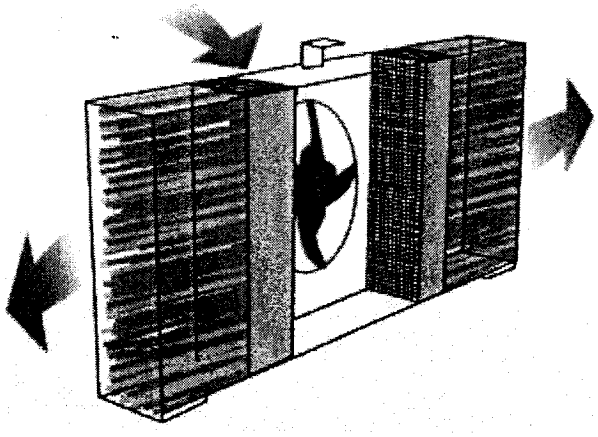
Kasserad brandvarnare får kastas med hushållsavfall, eftersom den svaga strålkällan inte ger några strålskyddsproblem. Avlägsna dock först uttjänta batterier. Naturvårdsverket rekommenderar att dessa samlas in för att bergränsa kvicksilverutsläppen. Kommunen kan ge besked om insamlingen.

Selga AB 20021018/ LOR

SKANSKA

FRESHMAN
FLIMMER® AB

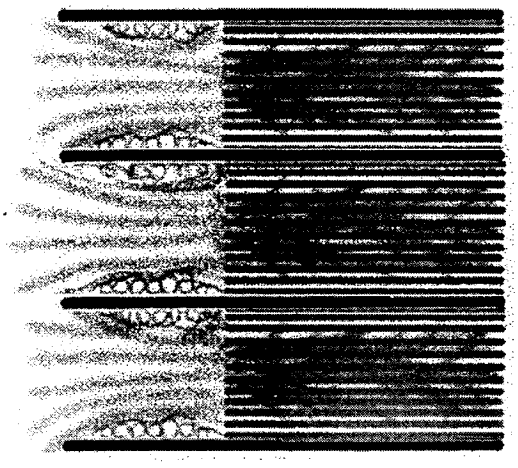

FLIMMER®Vent

Tilluftsdon för placering vid fönster bakom radiator,
framtaget i samarbete mellan
Skanska Sverige AB, Division Bostäder,
och Freshman Flimmer AB.

FLIMMER®Vent tilluftsdon tillför renare luft till bostäder och arbetsplatser. Systemet bygger på det undertryck som den befintliga frånluftsventilationen alstrar. De två FLIMMER®filtren i tilluftsdonet är av filterklass F7 *) och filtrerar effektivt bort partiklar ur uteluften, även de allra minsta (submikrona), bl.a. allergener bakterier, virus och rökpartiklar från t.ex. avgaser.
Luften som strömmar in genom donet förvärms av radiatorn innan den sprids ut i rummet.
Inställning av önskad luftmängd regleras med handmanövrerat spjäll på donets ovansida.
*) Luftfilter delas in i tre olika filterklasser; grundfilter G1-G4, finfilter F5-F9 och mikrofilter EU10- , F7 är den finfilterklass som förordas av Astma- och Allergiförbundet för bostadsventilation.

FLIMMER®filtret är en helt ny, svensk, världspatenterad filterkonstruktion. Fördelarna är många:

- Avskiljning längs filterfibrerna
- Lågt och konstant luftmotstånd
- Långa gångtider, filterbyte 1-2 ggr/år
- Hög avskiljningsgrad på alla typer av partiklar och partikelstorlekar
- Ljudlös gång
- Ingen ozonbildning

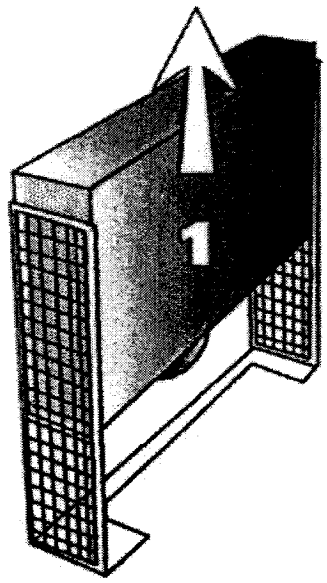
Filtret är i sin helhet miljöanpassat, d.v.s. brännbart (innehåller endast polypropylen)

SKÖTSEL

För att tilluftsdonet skall fungera optimalt avseende partikelavskiljning rekommenderas att de två FLIMMER®filtren byts 1 gång per år.

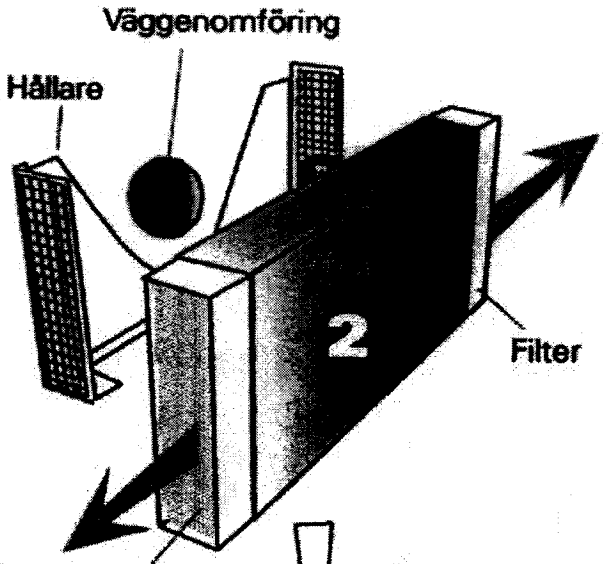
Detta sker enkelt i 4 steg.

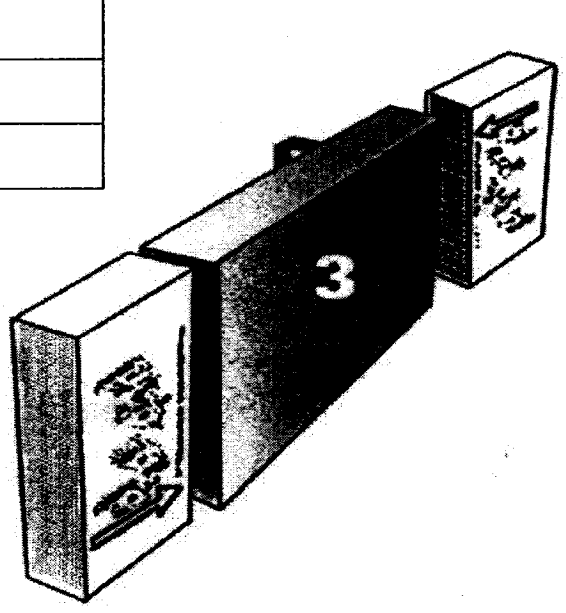
1 Lyft tilluftdonet ur sin hållare på väggen.
2 Dra ut de två förbrukade FLIMMER®filtren ur tilluftsdonen. De är rena på ytan och kan hanteras utan skydd på händerna. Förbrukade filter kastas i sopor för förbränning.
3 Sätt in två nya filter i donet. OBS! Det är mycket viktigt att filtren sätts in så att pilarna på filtret riktas in mot donet
4 Sätt tillbaka tilluftsdonet i sin hållare på väggen. Därmed är filterbytet avslutat.

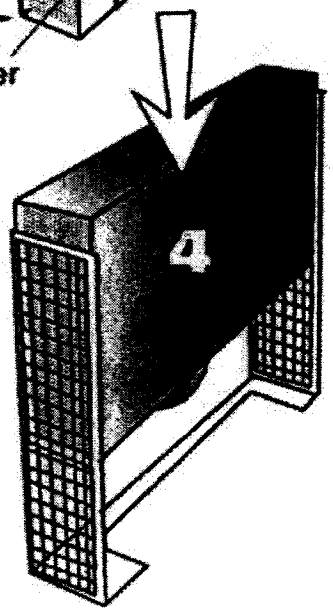

SENASTE BYTE

Datum	År

Franke Ramnäs AB
Box 24
730 60 RAMNÄS
Sweden

+46 220 22050
www.franke.com

FRANKE

Memo

Avsändare Franke Ramnäs AB
Mottagare Berörd
Kopia
Datum 7. september 2000
Referens Skötselråd

Skötsel av rostfria disk- och tvättbänkar

Tack för att Ni valt en kvalitetsbänk från Franke Ramnäs AB.

För att bänken skall hålla sig fin bör den underhållas enligt nedan:

Låt inte vatten eller andra vätskor självtorka på ytan. Rostfria ytor bör torkas av efter varje användning. Använd svamp, trasa eller diskduk och vid behov lite diskmedel. Fläckar som ej försvinner vid normal avtorkning kan avlägsnas med mjuk borste eller flytande rengöringsmedel typ Franke Multiclean, Vim eller Tomteskur.

ANVÄND EJ HÅRDA ELLER VASSA FÖREMÅL, SYROR, STÅLULL ELLER LIKNANDE.

Missfärgning av den rostfria ytan kan även uppstå om ämnen med järninnehåll typ stålull, spik, grus och smuts får ligga på den fuktiga ytan. Även vatten i vissa kommuner kan ge upphov till missfärgning. Missfärgningen kommer inte från det rostfria materialet utan från det främmande materialet. Matta partier på plåten får tillbaka sin lyster om man strör på lite krita och gnuggar med mjuk trasa.
Efter all rengöring skall plåtytan sköljas med vatten och avtorkas.

OBS! Det är viktigt att torka och gnugga i bänkens längdriktning.

IKEA sökning

Artikelnummer 14655108 SWEDISH in SWEDEN

Detaljerad rapport

ART 146 - 551 - 08 PRONOMEN N arbskiva 120 bok

Basinformation

Produktområde:	0413 Bänkskivor, diskbänkar med tillbehör
Designer:	IKEA of Sweden
Säljstart:	1995-10
Slutdatum:	2003-03
Kräver montering:	Nej
Paket/artikel:	1

Material
Olja, Massiv bok

Kundfördelar
Massivt trä.

Skötselråd
Torka med torr trasa.
Lätta fläckar kan tas bort med en svamp fuktad i vatten eller mild tvållösning, alt. med ett fint sandpapper.
Regelbunden behandling med BEHANDLA träolja förlänger livslängden på skivan.

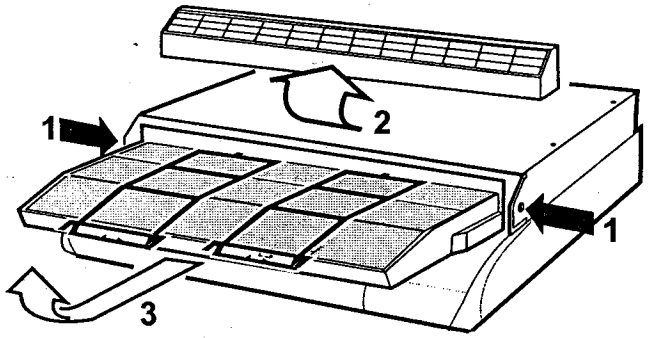
Artikelmått

Typ	Metrisk	Imperial
Längd	120.0 cm	47 1/4 "
Bredd	60.6 cm	23 7/8 "
Tjocklek	2.8 cm	1 1/8 "

Förpackningsmått (Konsumentförpackning)

Typ	Metrisk	Imperial
Längd	1320 mm	4 ' 4 "
Bredd	620 mm	2 ' 3/8 "
Höjd	35 mm	1 3/8 "
Volym	28.64 dm³	
Bruttovikt	16.30 kg	35 lb 15 oz
Nettovikt	15.52 kg	34 lb 3 oz

Bild

BYTE AV KOL

S

En sats kol räcker ett till två år, något olika beroende hushållets matvanor.

Tryck in snäppena på båda sidor av fläkten, och lyft lös fronten. Drag sedan ut och lyft kassetthållaren enligt **fig 5.**

Lossa kassettlåsen och byt ut kassetterna.**fig 6.**
Sätt tillbaka kassettlåsen.

OBS! Kontrollera att kassetthållaren är placerad så att den täcker utluftsöppningen på fläkten. Skjut in fronten så att den snäpper fast på båda sidor och tryck sedan lätt på frontens ovansida så att den snäpper fast i rätt läge, **fig 7.**

TEKNISKA UPPGIFTER

Bredd:	70, 60 och 50 cm
Övriga mått:	**se fig 8**
Elanslutning:	220 V~ med skyddsjord
Effekt:	Motor 60 W
Belysning:	Lysrör 11 W sockel G 23

INSTALLATION

Avledning av utblåsningsluften skall utföras i enlighet med föreskrifter utfärdade av berörd myndighet. (Boverket) Utblåsningsluften får inte ledas in i rökkanal som används för avledning av rökgaser från t.ex gas/braskaminer, ved/ oljepannor etc.

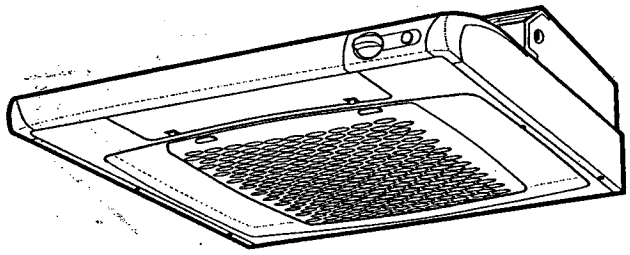
Kolfilterfläkten kan placeras under eller infälld i överskåp eller fläkthylla.

Avståndet mellan spis och fläkt måste vara minst 40 cm. Vi rekommenderar en monteringshöjd på 50 cm. Vid gasspis måste avståndet ökas till minst 60 cm.

Kolfilterfläkten kan monteras med hjälp av konsoler, **fig 9**, eller genom att skruvas från undersidan genom fläkten, **fig 10.**

Kolfilterfläkten levereras med sladd och stickpropp för anslutning till jordat vägguttag.

futurum

S BRUKSANVISNING Kolfilterfläkt 230

SÅ HÄR ANVÄNDS KOLFILTERFLÄKTEN

Funktion fig. 1

A - Vred för fläktmotor.
B - Tryckknapp för belysning

Använd hastighet 2 vid normal matlagning, hastighet 3 vid intensiv osutveckling och hastighet 1 vid efterventilation.
Att flambera under spisfläkten/spiskåpan är inte tillåtet. Tillräckligt med luft måste tillföras rummet när spisfläkten/ spiskåpan används samtidigt med produkter som använder annan energi, än el-energi t.ex. gasspis, gas/braskaminer, ved/ oljepannor etc.

SKÖTSEL

Rengöring

Spisfläkten torkas av med våt trasa och diskmedel.Filtret bör rengöras ca 2 gånger i månaden vid normal användning. Filter och fläkthjul kan tas loss från spisfläkten vid rengöring.
Lossa filterkassetten genom att trycka in snäppena i framkant, tag isär filtret och avlägsna filterduken genom att lossa filterhållaren, **fig 2.** Blötlägg filterduken och filterkorgen i varmt vatten blandat med diskmedel. Filterkassetten (med filter)
kan även diskas i maskin. Någon gång per år bör spisfläkten rengöras invändigt. Tag loss insugningsringen, drag sedan loss fläkthjulet från motorn, **fig 3.** Torka invändigt med våt trasa och diskmedel. Fläkthjulet och insugningsringen diskas i maskin eller genom blötläggning i diskmedel. Fläkthjulet och insugningsringen trycks på plats efter rengöringen.Sätt tillbaka filterkassetten och tryck upp så att den låser fast i snäppena.

Risken för brandspridning ökar om spisfläkten/spiskåpan inte rengörs så ofta som anges.

Byte av lampa / lysrör

Lampglaset lossas genom att snäppena trycks i pilens riktning, **fig.4.** Lampan / lysröret är nu åtkomligt för byte. (Kronljus sockel E14 / Lysrör sockel G 23.)

OM SPISFLÄKTEN INTE FUNGERAR

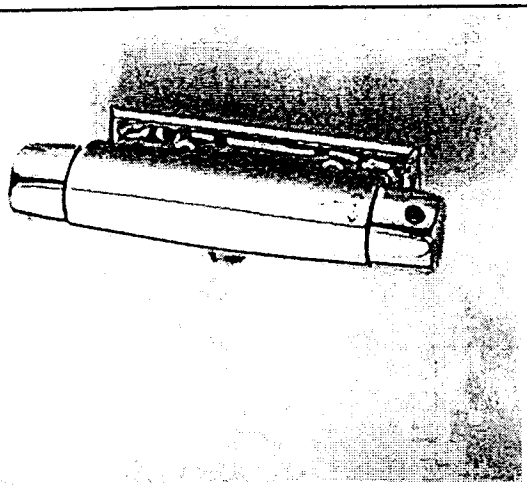
Service

Kontrollera att säkringen är hel. Prova belysning och samtliga hastigheter så att Du vet vad som inte fungerar. Ring **Futurums serviceavdelning 0912 / 40 500.** De hjälper till att konstatera felet och anvisar servicefirma så att Du får snabbaste och bästa service.

Produkten omfattas av gällande EHL-bestämmelser

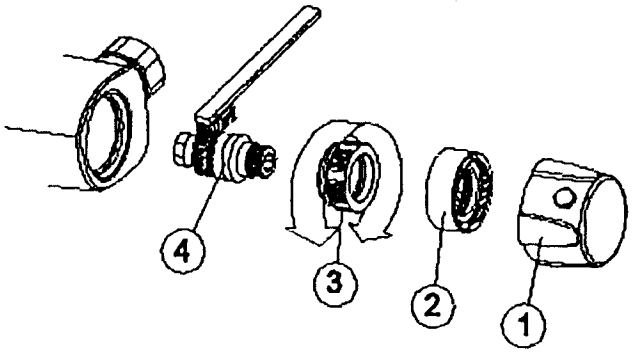
termostatblandare 160 cc

7464

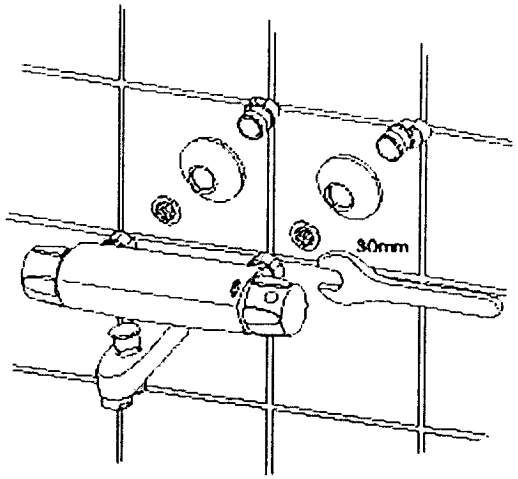
Service av termostatdel

- Stäng av vattnet till blandaren
- Drag ut temperaturratten och sockeln med begränsaren, den räfflade muttern lösgörs med hjälp av en
38 mm hylsa (t. ex Oras hylsa 910003)
- Drag ut termostatdelen och rengör den under vatten t.ex. med en mjuk tandborste
- Om termostatdelen har blivit skadad måste den bytas
- Smörj O-ringen med armaturfett och återmontera termostatdelen i blandaren
återmontera temperaturratten
- Sätt på vattnet till blandaren och kontrollera dess funktion

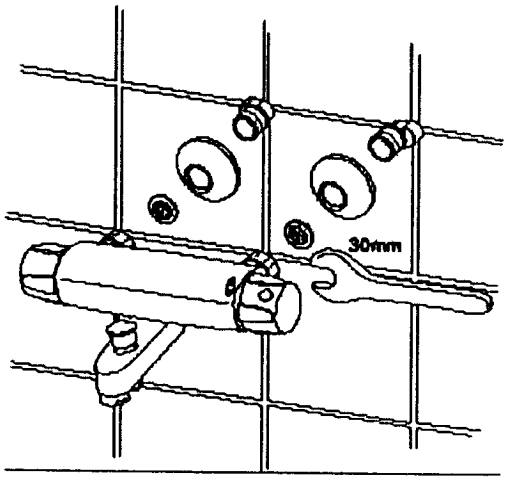
Installation

Oras Nova levereras med 150 + 3 mm centrumavstånd och G3/4 anslutningsmuttrar
(till Sverige alternativet 160 cc och M26 x 1,5).
Varmvatten ansluts till vänster och kallvatten till höger på blandaren. Inkommande vatten får inte förväxlas !

Rengöring av smutsfilter

- Stäng av vattnet till blandaren
- Demontera blandaren från sitt väggfäste
- Rengör smutsfiltren under rinnande vatten, om nödvändigt byt filter
- Återmontera blandaren
- Sätt på vattnet till blandaren och kontrollera dess funktion

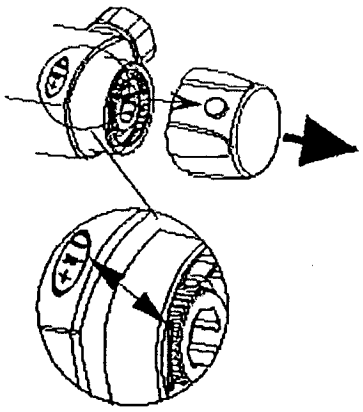

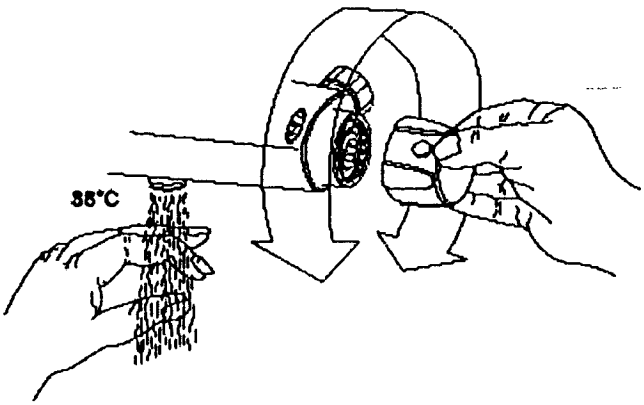
Felsökning

Symptom	Orsak och åtgärd
Flödet ur blandaren har minskat eller	- Smutsfiltren är igensatta upphört - Kontrollera vattentillförseln till blandaren
Duschomkastaren stannar inte i duschläge	- Vattenflödet är för lågt - Vattetrycket är för lågt
Vattenläckage från blandaren	- Blandaren har frusit sönder - Plantätningar har gått önder

Kalibrering av blandningstemperatur

- Drag ut temperaturratten
- Öppna vattenflödet
- Reglera blandningstemperaturen till önskat värde genom att vrida på vredet
- Tryck fast temperaturratten på ett sådant sätt att begränsaren möter upphöjningen
i regleringssockeln

Viktig information.

Allmänt
Vattenkranar består av flera delar som står under ständig belastning och därför har ett behov av service. Service med jämna mellanrum gör att din utrustning får längsta möjliga livslängd. Service skall utföras med rätt verktyg och reservdelar för att din kran skall få en så god funktion som möjligt. Vid installation skall följanda iaktagas.

- Rören skall spolas ur för att ta bort sand, kopparspån etc. före installation av kranen.
- Systemet bör vara utrustat med ett lämpligt antal smutsfilter.

Rengöring av kranarnas yta och tillbehör
Till regelbunden rengöring av kranarnas yta bör man använda neutrala eller lätt basiska (pH 6-9) rengöringsmedel i flytande form. Exempel på sådana är tvållösningar och ett flertal diskmedel (ej maskindiskmedel). **(Följ alltid tillverkarens bruks- och doseringsanvisningar.) Organiska lösningsmedel, frätande rengöringsmedel eller rengöringsmedel med slipmedel får ej användas.**

- Rengör kranen med en mjuk trasa eller svamp som fuktats med rengöringsmedel.
- Skölj av kranen i rikligt med rent, ljummet vatten.
- Torka slutligen av kranen med en mjuk trasa.

För ädlare ytbehandlingar: aranja, polerad mässing och guld
Om ytbehandlingen oxiderar med tiden kan de putsas upp med flytande silverrengöring. Efter rengöring måste kranen sköljas med rikligt av ljummet vatten och sedan torkas av med en mjuk trasa.

Lackerade ytor
Lackerade kranar kan efter rengöring vaxas med vanligt bilvax. En vaxad yta är vatten och smutsavvisande och gör rengöringen av kranen enklare.

OBS!
En kromad tål ej:
- Aluminiumklorider (används i t.ex. deodoranter).
- Saltsyra och rengöringsmedel för kakel som innehåller saltsyra.
- Rengöringsmedel som innehåller fosforsyror.

Detsamma gäller för plastdetaljer i duschanordningar.

OBS!
Anslut inte någon typ av slang med avstängnings mekanism till kranen via strålsamlaren. Detta kan resultera i tryckslag som kan skada kranens mekanism

eller skada pipen.

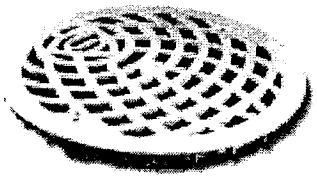
Frysrisk
Om kranen är installerad på en sådan plats att temperaturen kan sjunka under 0°C, bör blandaren tömmas på vatten. Eventuellt bör reglerkassetten tas ur under kallperioden.

Värmetålighet
Kranar och dess tillbehör bör ej placeras i utrymmen där temperaturen kan överstiga 65°C t.ex. i en bastu.

SKÖTSELINSTRUKTIONER för Purus golvbrunnar Oden

Till bostadsinnehavaren

Denna bostad är utrustad med Purus golvbrunn från AB Sjöbo Bruk. Brunnen känns lätt igen på S:et i silens mönster. Alla Purus-brunnar av plast, gjutjärn och rostfritt stål har en urtagbar vattenlåsinsats som gör det enkelt att hålla rent.

Kontrollera följande innan brunnen börjar användas

Plastmatta

Kontrollera att mattanslutningen är korrekt utförd. Lyft bort silen och ta tag i klämringen med fingrarna. Går det att lyfta klämringen är något fel. Kontrollera då att fjädern fungerar ordentligt och att klämringen blir nedtryckt i botten av sätet med texten uppåt.

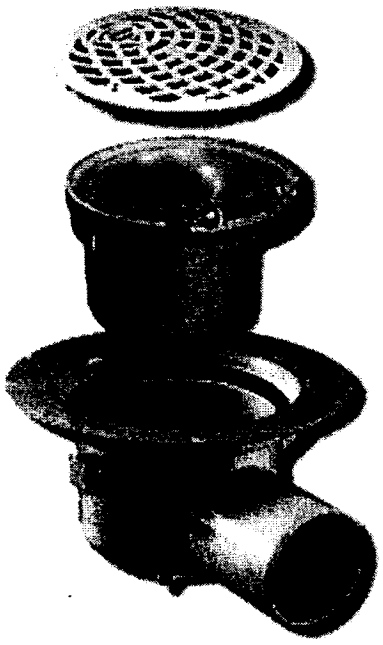
Normalskötsel

Golvbrunnen bör rengöras regelbundet för att fungera på bästa sätt. Intervallet beror på hur ofta brunnen används och på vattnets smutshalt.

Purus golvbrunnar är självrensande.

Vid uttorkning kan beläggning uppstå i vattenlåsinsatsen. Gör rent med bakteriedödande medel (t.ex. maskindiskmedel) och skölj ordentligt efteråt. Bakteriedödande medel fungerar även förebyggande mot beläggningar och odörer.

Tips: För bättre hygien – spola fem sekunder med kallt vatten i brunnen efter dusch.

Plastbrunnar

Alla Purus plastbrunnar har urtagbara vattenlåsinsatser. Fäll upp bygeln och drag upp insatsen. Eventuell kärvhet beror på hur länge insatsen har suttit orörd. När insatsen är urtagen kan hela brunnen göras ren. Dela insatsen genom att dra isär över- och underdel. Rengör delarna och sätt ihop insatsen igen. När insatsen sätts tillbaka är det viktigt att tätningsringen verkligen sitter i sitt spår. Avloppsluft kan annars tränga upp genom springan. Fukta tätningsringen med tvållösning så går montaget lättare.

Gjutjärnsbrunnar

Alla Purus gjutjärnsbrunnar är belagda invändigt för att undvika korrosion. För gjutna brunnar med urtagbar vattenlåsinsats gäller samma instruktion som för plastbrunnar.

Rostfria brunnar

Se plastbrunnar.

Specialbrunnar

Purus specialbrunnar har i allmänhet ingen renspropp. För att komma åt för rengöring måste insatsen demonteras. Var försiktig vid demontering och återmontering så att inte delarna skadas.

sjöbo bruk

AB Sjöbo Bruk Box 4 275 21 Sjöbo
Tel 0416-257 00 Fax 0416-257 20
www.purus.se info@purus.se

Anl./Kv. _____ Nr. _____

Drifts- & Skötselinstruktion för tvättställ

Skötselråd för tvättställ.

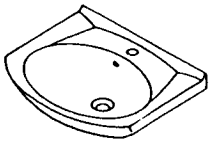
Allmänt
IDOs badrumspjäser tillverkas i sintrat sanitetsporslin, vilket innebär att porslinet bränns under hög temperatur. Resultatet blir en blank och motståndskraftig yta som står emot de flesta i ett hem förekommande preparat. För att porslinet ska hålla hög hygienisk standard bör noggrann rengöring ske regelbundet enligt nedanstående råd och anvisningar.

Glaserade porslinsytor
Glasyren är mycket tålig och fodrar ingen annan skötsel en rengöring med vanligt tvättmedel. Använd ej skurpulver eller material med slipeffekt, då dessa repar och mattar den blanka ytan.

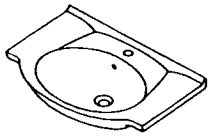
Förkromad armatur
Rengör med vanligt tvättmedel och torka efter noga för att förhindra att torkfläckar uppstår.

Rengöring av vattenlåset
Vattenlåset som sitter under tvättstället förhindrar att luft från avloppsledningen tränger upp. Detta kan ibland behöva rensas. Skruva då av renskoppen underst. (Rakt vattenlås delas under behållaren.) Rensa vattenlåset underifrån. Är avlagringar från tvål o.dyl svåra att få bort kan man behöva demontera hela behållaren för renspolning. Se till att de koniska packningarna blir rätt monterade! Kontrollera även att tvättställets bottenventil är fri från främmande material!

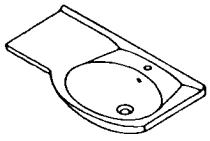
Heltäckande keramiska tvättställ

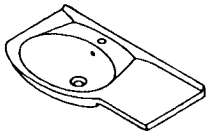
☐ IDO 11377
600 x 385/500

☐ IDO 11376
800 x 385/500

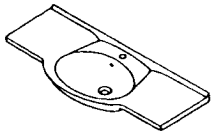

☐ IDO 11375
900 x 385/500 (H),
högerbassäng

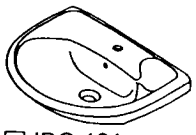
☐ IDO 11374
900 x 385/500 (V),
vänsterbassäng

☐ Övrigt
IDO.....
RSK.....

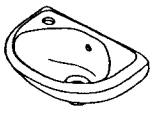

☐ IDO 11373
1200 x 385/500

Installationen omfattar följande tvättställ.

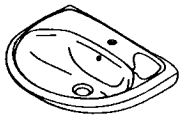
☐ IDO 181
RSK 750 70 00
640 x 500 mm

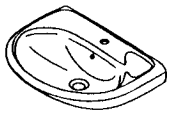
☐ IDO 182
RSK 750 70 26
400 x 260 mm

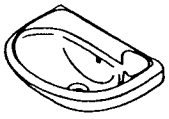
☐ IDO 183
RSK 750 70 31
560 x 400 mm

☐ IDO 184
RSK 750 70 42
600 x 485 mm

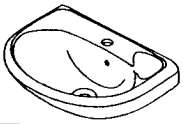
☒ IDO 185
RSK 750 70 54
560 x 440 mm

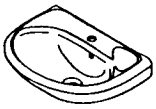
☐ IDO 186
RSK 750 70 27
560 x 470 mm

☐ IDO 187
RSK 750 70 00
430 x 285 mm

☐ IDO 188
RSK 750 70 28
600 x 500 mm

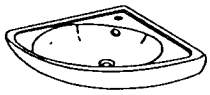
☐ IDO 189
RSK 750 70 66
500 x 360 mm

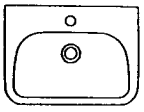
☐ IDO 190
RSK 750 70 29
500 x 500 mm

☐ IDO 137
RSK 750 60 60
495 x 380 mm

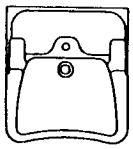
☐ IDO 138
RSK 750 60 61
705 x 500 mm

☐ IDO 170-5
RSK 750 04 15
495 x 345 mm

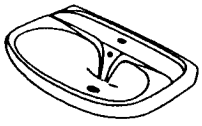
☐ IDO 170-6
RSK 750 04 16
595 x 444 mm

☐ IDO 170-7
RSK 750 04 17
695 x 495 mm

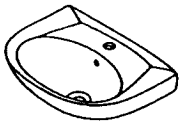

☐ IDO 174-0
RSK 750 04 10
600 x 670 mm

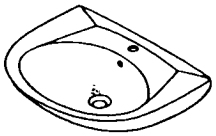
☐ IDO 174-2
RSK 750 04 11
600 x 580 mm

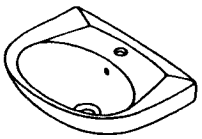
☐ IDO 283
RSK 750 70 90
605 x 460 mm

☐ IDO 372
RSK 750 06 33
500 x 380 mm

☐ IDO 370
RSK 750 06 31
650 x 510 mm

☐ IDO 371
RSK 750 06 32
560 x 450 mm

10

IDO Badrum AB, Storgatan 46, Box 24144, 104 51 STOCKHOLM
Telefon 08-442 57 00, Telefax 662 12 47

Anl./Kv. _____ Nr. _____

Drifts- & Skötselinstruktion för Wc-stolar

Skötselråd för Wc-stolarl.

Allmänt

IDOs badrumsporslin tillverkas i sintrat porslin, vilket innebär att porslinet bränns under hög temperatur. Resultatet blir en blank och motståndskraftig yta som står emot de flesta förekommande preparat. För att porslinet ska hålla hög hygienisk standard skall noggrann rengöring ske regelbundet enligt nedanstående anvisningar.

Glaserade porslinsytor

Wc-stolens cistern och skålens utsida fordrar ingen annan skötsel än rengöring med förekommande rengöringsmedel. Använd ej skurpulver eller material med slipeffekt då dessa repar och mattar den blanka glasyren.

Wc-skålens insida samt vattenlås fordrar ofta och regelbunden rengöring med något av de i marknaden förekommande speciella rengöringsmedel med lågt PH-värde (svagt surt). Dessa medel förhindrar uppkornsten av beläggningar orsakade av kalkhaltigt vatten samt fekalier och urinsten.

För en effektiv skötsel bör man se till att ha en bra toalettborste som regelbundet används och därigenom håller Wc-stolen ren och fräsch.

Sits och lock till Wc-stol

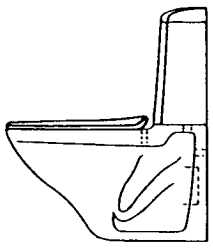
Sits och lock levereras som standard i polypropénplast och kan lätt demonteras från stolen för rengöring.

Vanliga tvättmedel utan slipeffekt används och avspolning med handdusch rekommenderas.

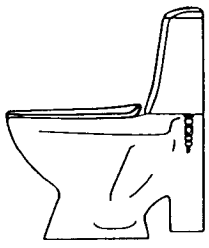
Sits och lock är ej avsedda att stå på.

I hus som står ouppvärmda vintertid bör Wc-stolens spolcistern tömmas och torkas torr. Häll 3-4 dl forstskyddsmedel i vattenlåset och täck vattenspegeln med matolja eller plastfolie för att förhindra avdunstning.

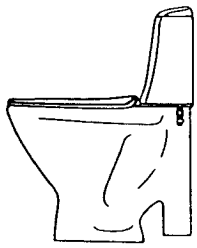
BADRUM
IDO Badrum AB,
Box 24144, 104 51 STOCKHOLM
Telefon 08-442 57 00

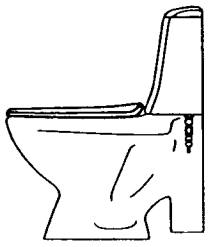
☐ IDO 950 E
RSK 778 90 76

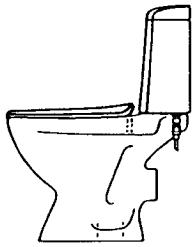
☐ IDO 955 E
RSK 778 90 79

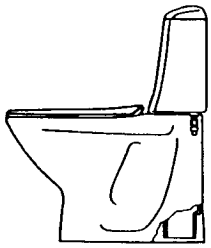
☐ IDO 956 E
RSK 778 90 82

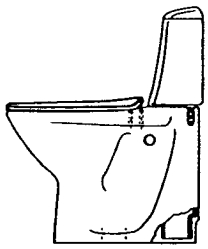
☐ IDO 957 E
RSK 778 90 83

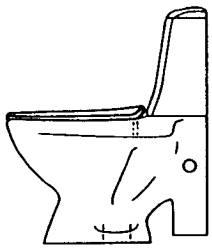
☐ IDO 958 E
RSK 778 90 84

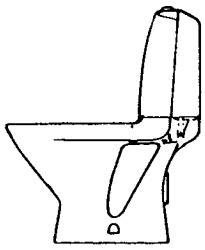
☒ IDO 960 E
RSK 778 90 87

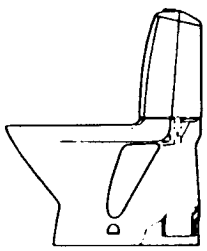
☐ IDO 966 E
RSK 778 90 90

☐ IDO 968 E
RSK 778 90 92/93

☐ IDO 258
RSK 778 91 09

☐ IDO 260
RSK 778 91 10

10

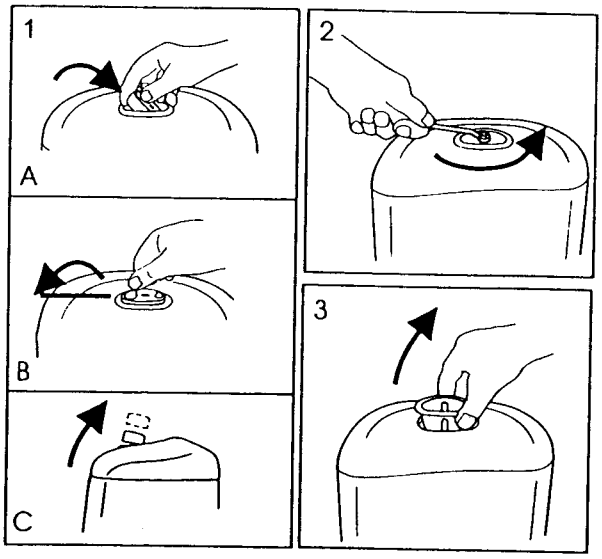
IDO
BADRUM

Demontering av cisternlocket

Bild 1. Tryck ner ena sidan av tryckknappen så att motsatta kanten stiger maximalt. Tag iundre kanten och lyft kraftigt så att knappens ena sida lösgörs från axeltappen. Placera knappen i vågrätt läge och lyft den lösgjorda sidan, varvid hela knappen frigörs.

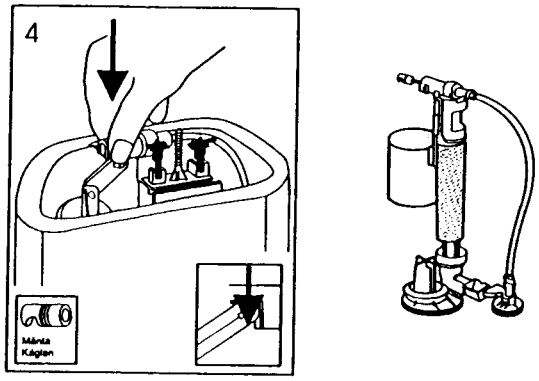
Bild 2. Öppna momentmuttern med en hyls- eller fast nyckel.

Bild 3. Lyft av lockfästet samt cisternlocket.

Demontering av inloppsventilen

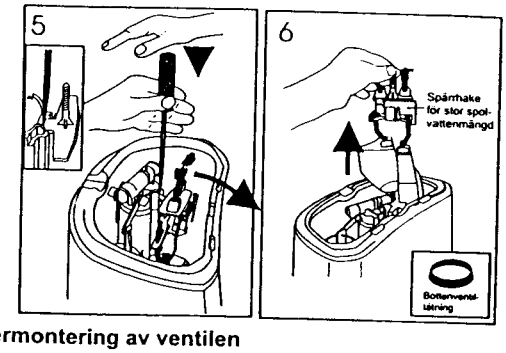
Bild 4. Tryck med kraft ned inloppsventilens axel, varvid den frigörs. Drag ut käglan från ventilhuset.

Demontering av spolventilen

Bild 5. Placera en skruvmejsel intill springan mellan bräddavloppsrör och konsolfäste. Slå lätt med handflatan. Fatta tag i den gängade tappen och vrid utåt samt lyft spolventilen ur cisternen.

Bild 6. Lyft ventilen ur cisternen. Flottörerna kan nu lätt justeras.

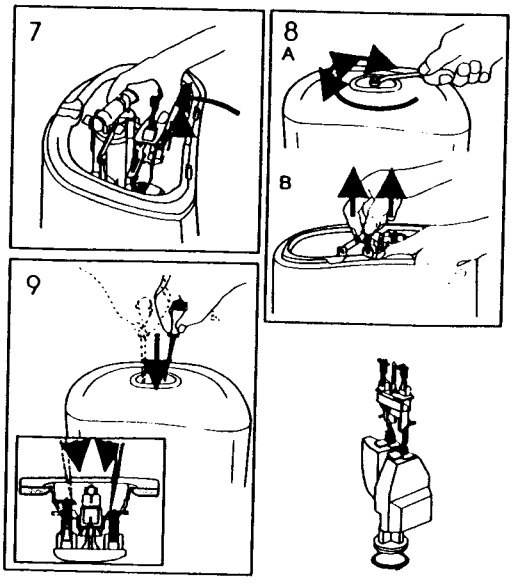
Återmontering av ventilen

Bild 7. Placera spolventilen tillbaks så att konsolens hake kraftigt pressas in i bräddavloppsrörets sidoöppning. Kontrollera att bottensätets styrkors glidit in i bottenventilkoppens undersida. **OBS!** Om inloppsröret varit demonterat kontrollera att det är ordentligt monterat och vridet i låsläge.

Bild 8A. Montera cisternlock- och lockfäste. Spänn momentmuttern tills ett knäppande ljud hörs. Kontrollera att de svarta fjäderstiften, i sitt nedre läge, vilar på lockfästets justerplan enligt bild 9. Om så ej är fallet bör stiften tryckas med skruvmejsel mot justerplanet. Montera Tryckk nappen. Om stiftet av misstag tryckts under justerplanet, bör det dras ca 1,5 cm uppåt och justeras på nytt, se sidorna 3.

Bild 8B. Om cistern, lock- eller ventil har förnyats bör fjäderstiften dras så långt upp det är möjligt utan att de frigörs från sina holkar. Montera därefter locket, lockfästet, samt momentmuttern.

Bild 9. Placera skruvmejseln, något snedriktad, i fjäderstiftets skåra och tryck kraftigt så att stiften stöter mot justerplanet. Montera tryckknappen.

IDO Badrum AB, Storgatan 46, Box 24144, 104 51 STOCKHOLM
Telefon 08-442 57 00, Telefax 662 12 47

Skötselanvisningar för keramiska väggplattor.

Byggkeramik Rådet

Keramiska golv- och väggplattor är underhållsfria. Dock krävs en normal veckostädning samt avtorkning vid spill och annan nedsmutsning.

Här nedan följer förslag på hur man på bästa sätt kan sköta sina keramiska golv- och väggplattor. Utöver detta gäller de specifika rekommendationer resp. leverantör lämnar för sina produkter.

Skötselanvisningarna förutsätter att de keramiska plattorna är rengjorda efter fogningsarbetet samt att eventuell byggsmuts är bortstädad.

VÄGGAR

Kakelplattor och glaserade klinkerplattor.

Den glaserade ytan på kakelplattor och glaserade klinkerplattor torkas enklast av med en fuktig trasa. Torrtorka därefter. Eventuella rester av tvål, shampo, fett etc kan lätt avlägsnas med ett alkaliskt rengöringsmedel med efterföljande avsköljning och torrtorkning.

Eventuella kalkstänk kan lösas med svag syra, i handeln kallad "kalkborttagningsmedel", samt avsköljning och torrtorkning.

Vissa kakelplattor har dekorer som kan missfärgas av alkali eller syra samt repas vid rengöring med svampar typ "scotch brite". Sådana plattor skall rengöras med vatten och en mjuk svamp och eftertorkas med en mjuk trasa. Kontrollera med plattleverantören.

GOLV

Torra utrymmen.

Oglaserade, ej tätsintrade plattor.

Plattorna har en viss öppen porositet i ytan. Normalt rengöres golven med såplösning, som på sikt ger en djupare färgton samt en svagt glansig och skyddande yta. För att påskynda denna effekt och för att golven skall bli mer lättstädade kan man behandla plattorna med s k klinkerolja. Oljan skall vara av typ som går ned i porerna och inte lägger sig som en hinna på ytan. Dessa oljor ger också golvet en något mörkare ton samt en viss glans.

Bonvax och andra produkter, ej avsedda för keramiska plattor skall ej användas!

Behandlingen bör ske innan golvet tas i bruk och upprepas vid behov (ca 2-3 ggr/år). Normal veckostädning sker bäst med såpa och vatten.

Eventuella fläckar och spill av fett eller smuts tas bort med alkaliskt resp surt rengöringsmedel om inte såptvätten klarat dem. Kontrollera med leverantören om speciella föreskrifter gäller för aktuella plattor.

Mycket porösa, oglaserade s k Cottoplattor kräver speciell behandling. Ytan måste impregneras med en för detta ändamål avsedd produkt. Vissa plattor av Cottotyp är impregnerade redan i samband med tillverkningen och skall behandlas med hänsyn till detta. För samtliga Cottoplattor gäller att fogning måste ske med största försiktighet och att rengöring efter fogning görs noggrant. Följ instruktionerna från leverantören!

Oglaserade tätsintrade plattor (inkl s k granitkeramik)

Oglaserade tätsintrade plattor har ett mycket tätt gods och kräver normalt ingen behandling med klinkerolja e d. Dock kan vissa typer trots sitt täta gods ha en ytporositet, som gör att en klinkeroljebehandling kan underlätta städningen. Fläckborttagning och normal veckostädning utföres enligt ej tätsintrade plattor.

Beträffande oglaserade tätsintrade plattor bör resp tillverkare eller leverantör kontaktas om ev ytbehandling, och i så fall om något speciellt medel rekommenderas.

Glaserade plattor och mosaik.

På en glaserad yta har smutsen svårt att fästa. Fläckar av fett eller kalk kan lätt tas bort med alkaliskt eller surt rengöringsmedel.

Behandling med s k klinkerolja skall inte utföras. Oljan lägger sig på den glaserade ytan och kan ge upphov till halkproblem.

Veckostädning sker med vatten och ett svagt alkaliskt rengöringsmedel.

Våtutrymmen.

(Badanläggningar, industri, storkök etc.)

Samtliga nämnda plattyper för golv kan förekomma i våtutrymmen i olika typer av anläggningar med skilda typer av nedsmutsning. De keramiska plattorna i våtutrymmen har ofta en strukturerad yta, som gör dem halkdämpande.

Ett effektivt sätt att rengöra denna typ av plattor är behandling med högtryckspruta.

Trycket i sprutan bör ej överstiga 5,0 MPa. Vid högre tryck kan fogarna skadas. Munstycket skall vara vinklat 45° och hållas på ett avstånd av 15-20 cm från ytan. Nedan följer beskrivning av lämplig arbetsgång vid användning av högtrycksaggregat. Se även anvisningar från leverantören av aggregatet. Principerna gäller i tillämpliga delar även för andra rengöringsmetoder.

1. Alkaliska rengöringsmedel påföres helst på torra ytor, så att de kommer i direkt kontakt med föroreningen. Var försiktig vid påläggning av starkt sura eller starkt alkaliska rengöringsmedel! Sura rengöringsmedel skall påföras på fuktiga ytor, annars finns risk att cementbruksfogar skadas.
2. Låt rengöringsmedlet verka cirka 3 min.
3. Håll strålröret på lämpligt avstånd så att rengöringsmedlet träffar golvet i dimform. Spruta rent med högtryck och 60-gradigt vatten. Arbeta från högsta punkterna mot golvavlopp. Arbeta metodiskt och låt sköljstråken överlappa varandra.

Olika föroreningar och rekommenderade rengöringsmedel.

A. Petroleumprodukter
(verkstadsindustrier o d)
Vattenbaserat avfettningsmedel.

B. Animaliska och vegetabiliska fetter
(livsmedelsindustri och sanitära utrymmen)
Alkaliskt rengöringsmedel

C. Kalk
Surt rengöringsmedel.

Observera att rengöringsmedlet skall sköljas bort ordentligt. I vissa fall kan det vara nödvändigt att arbeta både med surt och alkaliskt medel direkt efter varandra för att få golvet rent.

FOGAR.

Cementbruksfogar.

Fogarna är till skillnad från de keramiska plattorna porösa men tätas i någon mån i de fall man använder klinkerolja. Oljan ger oftast en något mörkare nyans på fogen.

Cementbruksfogar i våta, dåligt ventilerade utrymmen kan vara grogrund för svamptillväxt, (mögel). Cementbruksfogen i sig är alkalisk, vilket försvårar tillväxten. God städrutin, alkaliskt rengöringsmedel och god ventilation undanröjer risken för svamptillväxt.

Fogar av härdplaster.

I lokaler utsatta för hetvattenspolning, oljor, fett eller kemikalier (typ industri, storkök etc) väljes ofta fogar av härdplaster t ex epoxi eller polyuretan. Dessa fogmassor klarar starka rengöringsmedel och intensiva städmetoder.

FLÄCKBORTTAGNING.

Förorening	Typ av rengöringsmedel
Vegetabiliska och animaliska fetter	Alkaliskt rengöringsmedel
Motorolja	Lösningsmedel (terpentin, aceton)
Bläck	Syra (saltsyra, oxalsyra)
Rost	Syra (saltsyra, oxalsyra)
Kalkfläckar	Syra (saltsyra, oxalsyra)
Öl/vin	Alkaliskt rengöringsmedel
Gummi	Lösningsmedel (terpentin, aceton)
Glass	Alkaliskt rengöringsmedel
Färgprodukter	Lösningsmedel (terpentin, aceton, lacknafta)
Metallskrap	Alkaliskt/syra
Stearin	Lösningsmedel (terpentin, aceton)
Daglig rengöring	Svagt alkaliskt rengöringsmedel

OBS! Var försiktig vid användandet av starka rengöringsmedel.

Skötselanvisningarna är utarbetade av Byggkeramikrådets Tekniska Kommitté. Se även anvisningar från aktuell leverantör av keramiska plattor, fogbruk, rengöringsmedel och städutrustning!

Byggkeramik Rådet

Västmannagatan 6, 111 24 Stockholm.

The Wiltz and Clervaux production factories are registered and conform with the ISO 9001 quality assurance system.
ISO 9001 REGISTERED QUALITY SYSTEM SGS FQC

November 1999
Ersätter december 97

Så här sköter du ditt

PLASTGOLV I

VÅTRUM

EN GÅNG FÖR ALLA

- **Temperaturen** bör vara minst 20° C i badrummet. Dels är det mycket behagligare, dels driver det ut skadlig fukt. Installera tex en elektrisk handduksvärmare, som både ger sköna handdukar och torrare luft.

  Ventilationen måste fungera. Kolla både tilluft och utsug. Dörren skall ha springa nedtill. Är ventilationen dålig, har järn- och fackhandeln små fläktar som passar de flesta ventilationskanaler.

- **Rengöringsmedlen** skall vara så svaga som möjligt. Använd ett allrengöringsmedel med pH 7–9. Överdosera aldrig.

  Limfläckar på våtvägg och våtvinyl tar du bort med en vit nylonduk, fuktad i T-sprit. Färska limfläckar går bort med ljummet vatten och diskmedel.

- **Grus** som inte kommer in i huset, kan inte repa dina golv. Fotskrapa och dörrmatta är därför viktigt och sparar dessutom tid och arbete.

NÄR DU BLÖTT NER

- Använd gummiskrapa på väggar och golv när du duschat. Då försvinner de tvål- och hudrester som kan bli grogrund för mögelsvamp. OBS! Skrapans gummi kan missfärga, så förvara ej skrapan stående på golvet.
- Vädra gärna genom att öppna fönster och dörr.
- När du gör ren väggen, använder du enklast en mjuk svamp med vatten, eventuellt tillsatt med lite diskmedel. Använd borste om nödvändigt.

VID BEHOV

- Tvätta, skura väggar och golv minst en gång per månad. Blötlägg med svamp och rengöringsmedel i 10–15 minuter. Skura och efterskölj med rent vatten. Glöm inte att göra rent bakom badkaret!
- Får ytorna en vit hinna, är det säkerligen kalkavlagringar. De får du bort med något av dagligvaruhandelns kalkborttagningsmedel. Följ anvisningarna noga.
- Använd inte repande skurmedel. Scotch-Brite's vita nylonduk eller borste kan användas om tvålkalkavlagringar bitit sig fast.
- Håll efter golvbrunnen. En delvis täppt brunn kan inte svälja undan vattnet och innebär också ökade risker för kostsamma läckage. Använd propplösare enligt fabrikantens instruktioner. En virknål att peta och dra upp med, samt plasthandskar, gör jobbet enklare och trevligare.
- Har du ett ljust badrum, eller om ni är många som använder det, så måste du kanske städa oftare

FLÄCKAR

- Ju snabbare du tar bort fläcken, desto lättare släpper den. Torka rent med vatten efteråt.
- Enstaka klackmärken kan du ta bort med vit/röd nylonduk, typ Scotch-Brite

FLÄCKTYP	BORTTAGNINGSMEDEL
Frukt, bär, saft, mjölk, grädde, läsk, öl, vin	Allrengöringsmedel + ev. ammoniak
Karbonpapper, färgband, stencil, kulspets, läppstift	T-sprit
Choklad, kaffe, te, asfalt, fett, olja, klackar, skokräm	Allrengöringsmedel eller tvättnafta, + ev. röd nylonduk
Blod	Kallt vatten + ammoniak
Urin, uppkastningar, exkrement	Allrengöringsmedel
Rost	Allrengöringsmedel + oxalsyra

OBSERVERA!

- Plastgolv skadas av bensen, toluen, aceton, klorkolväten ("tri" och "tetra"), cellulosaförtunning, oljevax och kraftskurpulver.
- Gummihjul på vagnar och leksaker, möbeltassar av plast eller gummi och fötter på hushållsmaskiner kan ge fläckar.
- Lösa badrumsmattor har ofta en halkskyddsbehandling på baksidan, som i vissa fall kan missfärga ljusa golv.

Tarkett Sommer

Tarkett Sommer Försäljnings AB
Stockholm, tel 08-625 19 00. **Göteborg,** tel 031-83 86 00.
Malmö, tel 040-38 17 00. **Umeå,** tel 090-17 22 40.

www.tarkett-sommer.com/sverige